Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 2 декабрь, 1975 шу. ● № 144 (5215). ● Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1975 шера 1 декабре Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум хилар.

Пленумо ладийгІар КПСС аргІанарча XXV съезда дешаех йолча КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. БРЕЖНЕВА докладага.

Пленумо тІаийцар тахан кепатоха боаггІаш бола Соцам.

Пленумо ладийгІар «1976 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен плана» хьакъехьа СССР Министрий Совета Председателан заместитела, СССР Госплана Председатела нов. Н. К. БАЙБАКОВЕИ «1976 шера СССР Паччахьалкхен бюджета» хьакъехьа СССР финансай министра нов. В. Ф. Гарбузовеи яьча докладашка.

Пленуме дІаьхха къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА.

КПСС ЦК Пленумо тІаийцар тахан иштта кепатоха цу дешаех даь де доаггІаш дола соцамаш.

Цу тІа ший болх чакхбаьккхар КПСС ЦК Пленумо.

1975 шера 1 декабре тІаийца КПСС ЦК ПЛЕНУМА СОЦАМ

КПСС аргІанарча XXV съезда дешаш

1. ЧІоагІйойла КПСС аргІанарча XXV съезда ден ер порядок:

1) КПСС Центральни Комитета отчета чурча а арахьарча а политика даькъера парте аргІанара декхараши—докладчик КПСС ЦК Генеральни секретарь нов. Л. И. БРЕЖНЕВ.

2) КПСС Центральни Ревизионни комиссе отчет — докладчик Ревизионни комиссе председатель нов. Г. Ф. СИЗОВ.

3) 1976—1980 шерашка СССР Халкъа боахам дегІабоалабара керттера лостамаш — докладчик СССР Министрий Совета Председатель нов. А. Н. КОСЫГИН.

4) Парте Центральни органаш харжар.

2. КПСС XXV съезде бохийтача викалашта боарам оттаболба: парте 3000 членагара цхьа делегат.

3. КПСС XXV съезде бохийта делегаташ парте Уставага хьежжа дІакъайла (къайлагІа) голосовани а еш областной, краевой партийни конференцешкеи союзни республикай Компартей съездашкеи хорж. Украина, Белоруссе, Узбекистана, Казахстана Компартешкара КПСС XXV съезде бохийта делегаташ областной партийни конференцешка хорж.

Советски Эскара, ТІема-Форда Флота, чурчен доазон тІарчеи бІун партийни организацешка латтача коммунисташа КПСС XXV съезде бохийта делегаташ йоагІ-йоагІача территориальни партийни организацеша цхьана областной, краевой партконференцешка е союзни республикай Компартей съездашка хорж.

Советски Эскарей ТІема-Форда Флотеи доакъой доазол дехьарча партийни организацешка латтача коммунисташа КПСС XXV съезде бохийта делегаташ йоагІ-йоагІача бІун соединеней партийни конференцешка хорж.

1976 ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНЕИ СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТЕИ ПРОЕКТАЙ ХЬАКЪЕХЬА

1975 шера 1 декабре тІаийца КПСС ЦК ПЛЕНУМА СОЦАМ

Керттерча даькъе къоабалйойла 1976 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планеи 1976 шера СССР Паччахьалкхен бюджетеи проекташ, СССР Лакхехьарча Совета сесси хьажийта уж дІачулойла.

ЙОККХА КОТАЛО

Город Грозне Октябрьски района къахьегамхоша, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, 1975 шера плани бІарчча пятилеткеи ханал хьалха кхоачашъяри КПСС XXV съезда баха ма-боаггІара накъабахари духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, ханал хьалха, укх шера 25 ноябре кхоачашъяьй промышленни продукцена реализаци яра объема пхе шера план.

Пхе шера промышленни продукци хьаяра объем 41 процент йоккхагІа хиннай, хІаьта дукхагІа хьаяьча продукцех 80 процент совгІа яр къахьегама овсарле лакхъяра чотах яьй. Мехкдаьтта 3,4-зза дукхагІа доах районе.

Промышленни продукце дукхача лоархІамегІарча тайпашта пятилетка тІеххьарча планагІа оттабаьча боарамга кхаьчал. Продукце 50 совгІа тайпа керда арахеца доладаьд.

Пхе шера задани эггара хьалхарчарца кхоачашъяьй «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завода, электромеханически завода, Плодсемгостромхоза коллективаша.

Района предприятешка социалистически яхь леладеча юкъагІа шерра даьржад керда дукха маьхера патриотически гІулакхаш. ХІаране шо-шоай пхе шера планаш кхоачашъяьй 1000 гарггача производстве хьалхалаттачои новаторои.

Материальни ресурсаех хьурмат деш пайда эцар бахьан долаш 1000 тонн Іаьржеи сийрдеи бесаш дола металлаш, 28 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 25 эзар тонн совгІа мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи кхоаьй.

ХІанз района предприятешкеи организацешкеи къахьегама эффективностагеи дикалгеи хьажар массе метте дІадоладеннад, шерра социалистически яхь яьржай 1975 шера план ханал хьалха кхоачашъяри КПСС XXV съезда баха ма-боаггІара накъабахари духьа. Ер шу чакхдалалехьа пхе шера планал совгІа хьаергьа бІаьш эзараш сома маьха продукци.

Къахьегаме керда хІамаш карагІ а дувлаш партийни съезда накъабаха лаьрхІа ба района къахьегамхой.

КПСС XXV съезд хьаеллале боахамера 28 трактор тоаьь дІаоттае аьнна лаьрхІад МагІалбика района «Ингушский» совхоза механизатороша. Шоай дош толамца кхоачашде гІертаги тІагІертта къахьегаш ба уж укх деношка. ХІанзле 12 трактор бокъонца тоаьь дІаоттаяьй. ХІанз ремонте я 12 трактор. Царех кхоъ тахан е кхоана яхар санна тоаьь яргйолаш я.

Ремонтникашта юкъе яьржача яхье хьалха латт Косильгов Солсбика Абдрахьман. Из ва совхозе говзагІа вола токарь. Шовзткъа шу гаргга ха я Абдрахьман юрта боахаме къахьегаш вола.

Ше хьадеш дола хІама дика а деш производственни нормаш 140—150 процент кхоачашъю нйслагІча пятилетка ударника Косильгов Абдрахьмана.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОВ. Г. Л. КАТАКОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика къахьегамхошта коммунистически кхетам луча дика гІулакхаш карагІдувларах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически республика культура заслуженни болхло яха сийлен цІи лойла Катаков Григорий Лазаровича — Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи Комитета диктора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1 декабрь 1975 шу.

КПСС ОБКОМЕ

КРИТИКА ХЬАЛ ЦА ОТТИЙТАРАХ БЕХК БАЬБ

Наурски района «Советская Россия» яхача комсаш лелаерий поселке школа кулгалхой балха тІарча кхоачамбоацарий хьакъехьа хоамбарах сатоха йиш йоаца хьал оттадаьд шийна гонахьа, аьнна КПСС члена З. К. Черногузовай заявленега хьежай парте обкома бюро.

КПСС обкома бюрос белгалдоаккх, школа директора В. В. Васильевеи завуча М. М. Плотниковаси, хІаьта иштта цхьаболча хьехархошеи дешархой дешарах кхетара хьокхамаш совнагІа лакхдарах, цхьабола дешархой бокъо йоацаш классера классе баьха хиларах, халкъа образоване хьакъехьара закон школе кхоачаш ца даь хиларах, кхыдола кхоачамбоацараш долаш моттигаш хинна хиларах КПСС обкомагеи «Правда» яхача газетагеи письмо яздаьча КПСС члена английски метта хьехархочо З. К. Черногузоваси кхыча автораши хоам нийса баь хилар.

Критиках е йоагІаш йола вывод е эзача метте, школа кулгалхоша письмой авторашка гІелал яхьаши уж бехке беши дола гІулакхаш леладаьд. Мотт беттарех йола уйла хетийтай царех, харцахьара гІулакхаш леладу яхаш моттигерча комитета заседане бийцаб уж.

Школа парторганизаце (секретарь Г. Г. Сычев) нийсача новкъа баьхабац кулгалхой, цул а совгІа — цар яхачоа тІехьа эттав ше а. Партийни собранешка школа директори завучи хестабеш хиннаб, хІаьта коммунист З. К. Черногузован кхыбараши мотт бетт яхаш бехке баьб. Учетни карточка тІа дІа а язъергйолаш строги выговор яьй нов. Черногузована.

Нов. З. К. Черногузовай персональни дош дувцаш хиннача КПСС Наурски райкома бюрос деша маІан къоастадаьдац, цунна лира партийни бехк барах партсобране баь соцам чІоагІбаьб.

Школа балха тІа цІенхаштта кхоачамбоацараш долга ховшехьа а, республика просвещене министерства шиі ханнахьа корта а болаш хІама даьдац цига этта хьал лертІадаккхара, цхьаккха принцип йоацаш хинай из школа кулгалхоша лéладеча гІулакхий мах бара.

Харцахьа а критика дегІайоалаяра новкъостал ца деш а хиларах тарра, КПСС обкома бюрос юхабаьккхаб нов. З. К. Черногузована, учетни карточка тІа дІа а язъергйолаш, строги выговор кхайкаяра хьакъехьа КПСС Наурски райкома бюрос баь соцам.

КПСС Наурски райкома бюрона дІахайтад школа парторганизацеи коллективеи балха тІара цІенхаштта кхоачамбоацараш дІадахара ио хІама даь ца хилар, къахьегамхой жалобашкеи заявленешкеи из тІагІоллара хьежаш хилар.

Хьехархой дисьмеш харцахьа кхетадарах, цар авторашка гІелал ярах, балха цІенхаштта кхоачамбоацараш хиларах школа директора КПСС члена В. В. Васильевиеи школа завуча КПСС члена М. М. Плотниковаиеи, учетни карточка тІа дІа а язъергйолаш, строги выговор кхайкаяьй. Парторганизаце секретара КПСС члена Г. Г. Сычевна строги выговор кхайкаяьй.

Республика просвещене министра М. У. Умаровна дІахайтад школерча гІулакхашка кІоаргга ца хьежа а балха тІарен коллективана хьехам баларен даькъера цІенхаштта кхоачамбоацараш дІадахара хІама ца даь а хилар.

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВ ДАЬКЪАЛА ВУВЦАР

Новкъост Л. И. Брежнева Ф. Жолио-Кюре цІерагІа «Машара Дошо медаль» яларца цунга из даькъала вувцаш телеграммаш ухийт коммунистически партей кулгалхоша, социалистически мехкий партийни паччахьалкхени деятелаша.

ЧССР партийно-правительственни делегаце цІерагІа Леонид Ильич даькъала вувц КПЧ ЦК Генеральни секретара, ЧССР Президента Г. Гусака. Цо белгаллир машар лорабоа Л. И. Брежнева юкъе дика Іалаьмате доккха дакъа, кхоккам кІаьдбара тІехьа, халкъаша юкъера доттагІали цхьана гІулакхаш леладелгеи чІоагІдара тІехьа лоаттабеча къовсаме из кІаьд ца луши хьинар долаши хилар.

СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара Э. Хонеккера Германе Социалистически едини парте Центральни Комитета цІерагІа Л. И. Брежнев даькъала вувц. Э. Хонеккера телеграмма тІа йоах, Машара Дерригдунен Совета президиумо из доккха совгІат даларца хьахьеккхаб КПСС, цун Генеральни секретара, хІаьта иштта Германски Демократически Республика леррагІа дІахьоча машара политика боккха мах беш хилар.

Монгольски Халкъа Республика къахьегамхой а шиі а цІерагІа Л. И. Брежнев даькъала вувц МНРП ЦК Хьалхарча секретара Сийлахь-йоккхача Халкъа хурала Президиума Председатела Ю. Цеденбала. Ленински арахьарча политика толами КПСС-и Советски паччахьалкхенон машар, демократи, социальни прогресс бахьан, машара исторически Программа кхоачашъяра гІехьа де лерхІачоа тІаберзабаь лоаттабу къовсами, йоах телеграмма тІа, хадданза бувзабеча ба кхоккам кІаьдбара процесс дегІайоалаярай чІоагІъярай, тайп-тайпара общественни строй йолі паччахьалкхенаш машаре цхьана яхара принципаш оттаяраи массане а юкъара кхерамзле оттаяраи Л. И. Брежнева кІаьд ца луш тІаухийтача низашцеи цІенача дег тІара еча йоакхонцеи.

США Коммунистически парте Центральни Комитета цІерагІа Л. И. Брежнев даькъала вувц парте национальни председатела Генри Уинстонеи Генеральни секретара Гэс Холлеи. ВІашагІкхийттача Штатийи дунеи дерригача доакъойи миллионаш болча нахаца цхьана, белгалду цар телеграмма тІа, машар бахьан лоаттабеча къовсама гІулакха хадданзеи леррагІеи хьо тешаме хилар бакъдеш «Машара Дошо медаль» яларца оаха къоабалву Хьо, яхаш. Советски Союза машара политика чакхйоахаш бе ма-боаггІара болх бу Іа, хІаьта тхо чІоагІа баркал оалаш да Хьона КПСС XXV съезде хьа доклада тІа белгалъяь машаре тІалатара программа чакхъяккхара, де дезачоа тІаберзабаь цІенача дег тІара, тІагІерттан чІоагІеи лоІам болаш Хьо хиларах. Іа кхоачашду дерригача адамашта ловш дола исторически декхар, йоах телеграмма тІа, хІаьта оаха боккха мах бу дунеи халкъашта юкъера хьал тоадара Іа юкъе кхухьача доккхача даькъа.

Новкъост Л. И. Брежнев даькъала вийцав Эквадора Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара Педро Сад, Кипра къахьегача халкъа Прогрессивни парте Генеральни секретара Э. Папаиоанна.

Телеграммаш кхы а хьаухаш я.

(ТАСС).

«КОСМОС-783» ЛЕЛАШ Я

1975 шера 28 ноябре Советски Союзе сигала яхийтай «Космос-783» яха аргІанара Лаьттан искусственни спутник.

Спутника борта тІа оттаьй космически яьссале тохкилга дІахо дахьара лаьрхІа Іилма аппаратура. Аппаратура лерттІа болх беш я.

Координационно-вычислительни центр Іочуухийтача хоамашта обработка еш я.

(ТАСС).

МАШАР ЛОРАБАРА СОВЕТСКИ КОМИТЕТЕ ВІАШАГІКХЕТАР

Машара Дерригдунен Совета 25 шу дизараи Ленинграде чаккхъяьннача машар бахьан лелабеча къамий боламий викалий Дерригдунеи конференце итогаштеи хетадаь машар лорабара Советски комитета актив вІашагІкхийтар 27 ноябре Москве.

Цига къамаьлаш даьча конференце дакъа лаьцача советски доазол дехьарчен викалаша белгаллора, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежневна Ф. Жолио-Кюре цІерагІа «Машара Дошо медаль» — Машара Дерригдунеи Совета доккхагІа дола совгІат далар дерригача континенташкарча машар хьаллоацараша чІоагІа къоабалдеш хилар. Ораторашa белгалдир, машар бахьан лелабу болам дегІабоалабеча даьха доккхий толамаш, дунеи халкъашта юкъера кхоккам кІаьдбара карагІдаьннарашта юкъе Советски Союзо дихьа доккха дакъа.

ВІашагІкхийттараша къоабалбир Стокгольмски тІахьехам хьаллацара массови кампани йоаржае аьнна ленинградски конференце баь тІахьехам.

(ТАСС).

СССР ІИЛМАЙ АКАДЕМИ: КЕРДА ПРЕЗИДИУМ

25—27 ноябре Москве хилар СССР Іилмай Академе юкъара собрани. Из чаккхйоалача дийнахьа хержар СССР Іилмай Академе вице-президенташ, СССР Іилмай Академе президиума членаш, хьалха академе отделеней собранешка хержа академикаш-секретараш чІоагІбир.

СССР Іилмай Академе вице-президенталла хержаб: академик В. А. Котельников, академик А. А. Логунов, академик Ю. А. Овчинников, академик А. В. Сидоренко, академик П. Н. Федосеев. СССР Іилмай Академе вице-президенталла — СССР АН Сибирски отделене председателалла хержав академик Г. И. Марчук.

СССР Іилмай Академе президиума керттерча Іилмахочун секретара декхараш кхоачашдер — СССР Іилмай Академе член-корреспондент Г. К. Скрябин.

СССР Іилмай Академе президиума юкъебахаб СССР Іилмай Академе отделеней академикаш-секретараш академикаш А. А. Баев, Н. Н. Боголюбов, Л. М. Бреховских, М. С. Гиляров, А. Г. Егоров, Н. М. Жаворонков, Е. М. Жуков, П. Г. Костюк, М. А. Марков, Б. Н. Петров, А. М. Прохоров, Б. С. Соколов, М. А. Стырикович, Н. П. Федоренко, М. Б. Храпченко, Н. М. Эмануэль, СССР АН Уральски Іилма центра председатель — академик С. В. Вонсовский, СССР Іилмай Академе Сибирски отделене председатела хьалхара заместитель академик А. А. Трофимук, СССР Іилмай Академе Дальневосточни Іилма центра президиума председатель СССР АН член-корреспондент А. П. Капица.

СССР Іилмай Академе президиума членалла иштта хержаб академикаш В. А. Амбарцумян, Н. Г. Басов, И. Н. Векуа, Н. Н. Иноземцев, П. Л. Капица, М. В. Келдыш, М. А. Лаврентьев, Н. В. Мельников, А. Н. Несмеянов, Б. Е. Патон, Н. А. Пилюгин, П. Н. Поспелов, А. С. Садыков, Н. Н. Семенов, В. М. Тучкевич, Р. В. Хохлов.

(ТАСС).

ЧССР ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ ЦІАЯХАР

ЛЕНИНГРАД, 29 ноябрь. (ТАСС). Нева тІара город йовзилга тахан «Аврора» яхача крейсера тІа яхарца чакхдалийтар КПЧ ЦК Генеральни секретарь, ЧССР Президент Густав Гусак керте латтача ЧССР партийно-правительственни делегаце. Везача хьаьша сийна мачте урагІа яхийтар ЧССР паччахьалкхен байракх, крейсера палуба тІа ниїс а яь дІаоттаьяр цун экипаж.

КПСС ЦК-ас, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето йийха ена официальни доттагІала визитаца Советски Союзе хинна ЧССР партийно-правительственни делегаци цу дийнахье а цІаяхар. ЧССР, СССР, РСФСР паччахьалкхений байракхашца егача аэропорте из накъайовккхаш бар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС Ленинградски обкома хьалхара секретарь Г. В. Романов, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, кхыбараш.

Хьаьший накъабаха баьхкабар Ленинграда къахьегамхой викалаш.

ОТЧЕТ ЛУ ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМХОША

В. И. Ленина хьехамца вIашагIъехка халкъа тIахьожама органаш дегIаенача социалистически общества вахаре бокхача лоархIаме низ а хинна дIаэттай тахан. Коммунистически парте цахаддаш йоакхо ю социалистически обществача доал деча ма-могга дукхагIа къахьегамхой юкъеозара, халкъа тIахьожама органий лоархIам кхы тIа а лакхбара. Цунна керда тешал да «Латвийски ССР-е халкъа тIахьожама органашта партийни кулгалдарах» бола КПСС ЦК соцам.

Из соцами цо хьалхашка оттаду керда декхараш дувцаш районерча халкъа тIахьожамхой актив хилар МагIалбике. Цу хьакъехьа доклад яьча халкъа тIахьожама городской комитета председатела Д. Миронова а активе къамаьлаш даьраша а дийцар укх тIеххьарча шерашка районерча халкъа тIахьожамхошта карагIдаьнначох, халкъа тIахьожама группай, постий болх дIахо тоабара наькъех, халкъа тIахьожамхой керттерча декхарех.

Районерча къахьегамхоша нийслагIа пятилетка йистейоалача шера декхараш кхоачашдеча халкъа тIахьожамхоша лаьцача даькъах йола ший тайпара отчет яр из. Дукха дар цар цу хьакъехьа дувца.

Активе белгалдаьккхар партийни организацей хьалхленца районерча халкъа тIахьожама органий лоархIам лакхбенналга, халкъа тIахьожама группаши посташи боахамашка бокха низ а хинна дIаотталга, тIахьожама бадха боарам лакхбенналга.

Вознесенкерча газ чакхйоахача завода халкъа тIахьожама группои посташеи цахаддаш тIахьожам лоаттабу производствачерча торонех дикагIа пайда эцара, доагора, энергена, материалашта кхомбара. Цунца цар новкъостал ду партийни организацена, дирекцена заводa дерригача доакъой болх тоабара. Халкъа тIахьожамхоша дика болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш укх шера нийс бетта заводе кходаьд 1963 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 4789 тонн доагор.

«Малгобекнефть» НГДУ халкъа тIахьожамхоша дика вIаштIехьбаьккхаб мехкдаьтта ца доийтара тIехьа лоаттабу къовсам. Цу балха нийсденна кхочамбоацар цу сахьте дувц халкъа тIахьожамхой собране, е керттерча группа бюро заседане. Из бахьан долаш укхаза кходаьд пхи эзар совгIа тонн мехкдаьтта.

Укх шера лоархIаме болх чакхбаьккхаб «Кавказ» колхоза тIахьожамхоша. Цар новкъосталца лаьрхIа а лаьрхIа бехктоккхамерча нахага дIаденнал доакъар. Каст-каста тоххамаш ду рейдаш чакхйоах колхозерча халкъа тIахьожамхоша. ХIанз дукха ха йоацаш цар гучадаьккхад колхоза доакъарца кхоабаш 688 наьха устагIа цинниьга. Халкъа тIахьожама керттерча группа бюро сошамах уж колхоза доакъар тIара дIадаьхад, бехке барашкара колхоза даь эс хьадаьккхад.

Белггала тоабаьб шоай болх «Ингушский» совхозерча халкъа тIахьожамхоша а. Къаьстта дика гуш бар цар болх укх шера ялаташ чуэцача хана. Халкъа тIахьоожамхоша доккха дакъа лаьцад юкъе юкъ ца йоллийташ ялаташ чуэцилга, ча вIашка тохилга, мужъалаьнча лаьтташ ханнахьа оахилга, дикагIча ханашка гуйран ялаташ дIадувлга укх шера совхозе чакхдоаккхача.

Активе белгал ма-даккхара, хIанз ледара лел районерча цхьаболча халкъа тIахьожама группайи постийи болх. Царна юкъе я кирпишкаш еча заводера, маькх еча заводера, горбыткомбинатера, гIишлош еча организацешкара, автотранспортни предприятера, «Малгобекский», «Луч», «Алханчуртский», совхозашкара халкъа тIахьожама группаши посташи.

Дукха ялат дайра, масала, «Алханчуртский» совхозе хьаннахьа чуийца ца даккхар бахьан долаш. Иштта кабола ялаташ чуэцилга укхаза дIаьхделар 35 дийнахьа. Хьалхарча деношка гектара тIара 20—25 центнер йоалаш хиннача, тIеххьарча, хана гектара тIара пхи центнер мара ялацар совхозе. Дбакъар кийчдеча а гурахьа ялаташ дIадувча а Iаткъар ханнахьа ялаташ чуийца ца дахар.

Дукха группаши посташи я председателаш боацаш, дуккха членаш ца тоъаш. Тайп-тайпарча бахьанех балхара дIабаьнараштa метта ханнахьа кердабараш хержац.

Халкъа тIахьожама юххьэрцарча органашка коллективашка лоархIаши сийдеши бола хьинар дола нах харжара, цар болх дIахо тоабара хьакъехьа дийцар активе къамаьл даьча халкъа тIахьожама штате йоацача городской комитета промышленно - транспортни отдела заведующе А. И. Кускова.

—Тха отдела чуогIа 26 саг—аьлар цо.— Сона хетачох, уж дукха ба. Эшача хана уж хьагулбе а вашт Iехьдалац. Отдела кхоачам бар дика болх ховш хьинар долаши вола пхийтта саг хилча. Ледара латт халкъа тIахьожама юкъезза нах болх бе Iомабара гIуллакх а. Дукхаьнахьа хIанз а вIаштIехьдаьннадац профилактически болх лелабелга. Из чIоагIа эшаш гIулакх да.

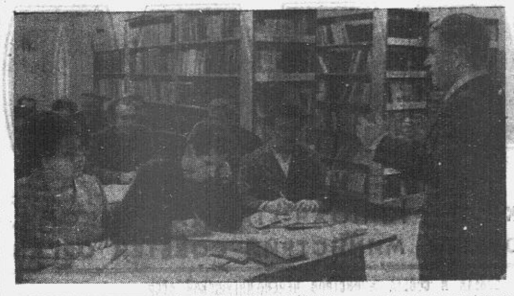
Иштта халкъа тIахьожамхой болх тоабара хетадаь дар активе «Ингушский» совхоза керттерча группа председатела М. Коттоева. Вознесенкерча газ чакхйоахача завода халкъа тIахьожама группа председатела П. П. Новикова, кхыбараша даь къамаьлаш а.

МагIалбикерча бурув деттача балхий управлене халкъа тIахьожама группаштеи посташтеи партийни организаце кулгалделга мишта вIаштIехадаьккхад дийцар УБР партбюро секретара Ф. В. Щукина.

НийслагIа пятилетка йистейоалача шерара декхараш кхоачашдеча, парте XXV съезд сийлен гIулакхаца белгалйоаккхача халкъа тIахьожамхоша кхоачице деза керттера декхараш белгалдоахаш берригача районерча халкъа тIахьожамхошка кхайкарал тIанийцар активе дакъа лоацаш хиннараша.

Кхайкарал тIа къаьстта халкъа тIахьожамхой теркам тIабохийт чурча торонех пайда эцара, энергена, доагора, кхыча хIамашта кхом бара, балха хана дикагIа пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра, кхыдолча лоархIамерча дешашта.

А. БАСИЕВ.

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. «Южуралмаш» заводера 245 пропагандист ва Орскерча политически экономически дешара система школашкеи, кружокашкеи, теоретически семинарашкеи занятешта кулгалдеш. Чакхйоахача занятей идейни боарами дикалы даим лакхлуш латт. Пропагандисташта эшача гIулакха завода партийни комитете йолаш а дика кийчъяь политпросвещене кабинет, библиотека. Хан-ханнахьа чакхйоахаш я пропагандистий консультацеш. Царна хьалхашка къамаьлаш ду говзал лакха йолча лектораша, докладчикаша, хьехархоша. Цул совгIа, иштта чакхйоахаш я ладувгIархошца балха методиках лаьца йола консультацеш а.

СУРТА ТIА: «Южуралмаш» завода пропагандистий группа консультаци еш ва КПСС Орски горкомерча марксизма-ленинизма сайрийнарча университета марксизма - ленинизма кафедра заведующи В. А. Клементьев.

В. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Лекторий семинар

Укх деношка лекторий-международникийи политинформаторийи группай кулгалдхой «КПСС-ен Советски пачхаьалкхен доазол арахьарча политика» дешаех лаьца арГIанара семинар хилар.

Семинара доакъашхоша кхаь лекцега ладийгIар.

РСФСР «Знание» общества лектора - международника, ВЛКСМ ЦК Лакхерча комсомольски школа вокхагIа волча преподавателa, философски Iилмай кандидатанов. Б. А. Мальсагова «Советски Союза вай заман дунен халкъашта юкъера хьал» яха лекци йийшар.

РСФСР-ен Нохч-ГIалгIай АССР-ен заслуженни артиста, РСФСР «Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце литературанеи искусстваи пропаганда яра йолча Iилмай-методически совета членанов. Л. С. Куклина йийша лекци «ЛадувгIархошта эмоциональни воздействи яра средстваш» яхача темах яр.

Кхыча темаех лекцеш йийшар.

В. БАЛКИН.

КПСС XXV съезда сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIаийцад «Дружба» яхача Грозненски картонажни фабрика болхлоша. Уж толамаца кхоачашдара шерра социалистически ях йоаржаьча цар бизза пайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи. Цунга хьежжа дика да цар доаха къахьегама толамаш. Валови продукци арахецара а из маьхала яиккхара а пхе шера алан укх шера 29 август тIаккхоачаш кхоачашъяьй фабрика коллективо. Ер шу чакхдалалехьа тIайоагIача иттлагIча пятилетка чотах арахецаргья 335 эзар сома валови продукци, хIаьта пхе шера заданел совгIа маьхала йоаккхаргья 320 эзар сома товарни продукци.

Пятилетка тIеххьарча шера продукцена реализаци яра итт бетта план 107,7 процент кхоачаш а еш, планал совгIа еххай 70 эзар сома тайп-тайпара продукци.

Планал совгIа продукци маьхала яиккхарах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера планал совгIа пачхаьалкхенна 72 эзар сом пайда баьб.

Иштта хьинаре къа а хьегаш башха дика толамаш доахача фабрика коллективана укх шера цхьоалагIча квартале еннай КПСС Ленински райкомеи райисполкомеи сийлен грамота, шоллагIча квартале памятни вымпели шоллагIча степена дипломи. ХIаьта кхоалагIча квартале даьхача толамий итогаш йича цунна елар Нохч - ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерстваи моттигерча промышленностеи коммунально - бытовой предприятейи болхлой профсоюза обкомеи карара кара тела ЦIе байракх.

Пхе шера план дикка тIехкхоачаш а я 1977 шера чотах къахьегаш дукха болхлой ба фабрике. Царех я сиишица Умалатова Галина.

СУРТА ТIА: болх беш я сиишица Г. Умалатова.

И. ПЛИЕВА сурти тексти.

ХИЙ ДУЛЛИЛГА—ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

Юртбоахама культураш кхеара йоккха новкъарло йир укх шера хаоттама хьалаша. КIезига йоачан йолаш йокъал лаьттар бIаьсти а аьхки а. Цхьабакъда цу халача хаоттама хьалашка хий дехка лаьтташ шердеш, хий диллара нийсса пайда эцаш хьинаре къахьийга юртбоахама культурай дика хьувкъам кхебаь колхозийи совхозийи дукха коллективаш я республике. Царех ца I — Шалински района «Предгорный» совхоз.

ХIара дийнахьа Iуйрийна хула планерка эггара хьалха кхашка хий диллара дош дувцаш дIайолайора «Предгорный» совхоза директора У. Муалигова ЩIенхаштта тоххар хIара кубометр хих мамогга дикагIа пайда эца йиш хулийта еррига торонаш. ПланагIа хий ца дулла лаьтта а из дилла йиш хургйола торо лехар. Иштта, сиха Iалаш а яь каналашкара хий хьаувза насосаш оттайир. Хий ца дуллача кхашка из хьатIадоаладара 800 метр йIаьха РТ-180 марках йола лаьрххIа турбаш ехкар насосех. Эггара лакхагIа йолча моттиге хьатIа а доаладийя цигара лаьрххIа даьхача харшех кхашка тIахецар хий. Цу гIулакхо торо хилийтар планагIа хий дуллача 840 гектарал совгIа, кхы а 160 гектара тIа шозза-кхозза хий дилла.

ХьажкIаш дIаюргйола лаьтта Iан замалахьа денз кийчде доладир. Агротехника бокъонаша дIадеххача тайпара аьхар, макха баьккхар, культиваци, кхыйола обработка йир. Ииъ бIаь гектара тIа культиваци ешие а хий диллара харшаш даьхар, минеральни а органически а удобренеш яхкар. Минеральни удобрения хIара гектара тIа 7,5 центнер кхоачийташ йиллар, оасара баьцашта духьала гербицидаши зене йолча са доаххача хIамашта духьала «Эназин» яха препарати техар. Цу гIулакхаша, хIаьта хий дилларо дикка алсамбаьккхар ялата культурай хьувкъам.

Иштта, хий ца дуллача кхашка ялата лаьрхIа 220 гектара тIа хьажкIаш дIайийра укх шера звено кулгалхочо Мусалаев Алхазура ший новкъосташца. ХьажкIаш кIезиг-дукха йокъал эттар. ФуннагIа даь а хий ца диллача дергдацар. Из гIулакх вIаштIехьдаккха новкъостал дир Мусалаева совхоза кулгалхоша. Канале йисте хий хьаувза низ бола насос а оттаяь турбашка гIолла хьажкIий кхашка хьатIадоаладир хий. Звено болхлоша шоаш къахьийгар хий дуллаш. Хьийга къа эсхьа довнзар. ПланагIа 30 центнер чуэца езача хIара гектара тIара 55,6 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуера.

ХьажкIашта хий диллара йакхо йир звеньевойс Исмаилов Мовладе а. Цо хIара гектара тIара 45 центнер чуера из культура. Кхашка хий дилла Исмаилова новкъостал дир хий дуллаш йоккха балха опыт йолча Базуев Лакаси Базуев Лаьчаси. Цул совгIа гурахьа ялата йийна культураш чуийцача доакъара лаьрхIа дIайийнача хьажкIашта а хий дуллаш хилар уж шинъ. Цар хьинаре баьча балхо йиш хилийтар 170 гектарах хIаранена тIара юкъера лаьрхIача 270 — 280 центнер силоса моша гIадамаш чуэца.

ХIанз иттлагIча пятилетке чуэцаргболча хьувкъама лард йоллаш ба «Джалка» совхоза кхаш леладераш. Хадданаа йоакхо ю лаьтта хий диллара. ХIаьта из гIулакх лерттIа вIаштIехьдаккха царна карагI а доал. ПланагIа 468 гектара тIа чудуийташ хий дилла дезаш хиннача хIанзле 500 гектар совгIа хий диллад. Из болх дIахо хьош ба.

Шалински районе хий дуллаш долча лаьттах дукха хIама ца эшаш 50 процент «Джалка» совхозе да. Соахка гурахьа ялата дIайийна хиннача культурех 530 гектар хий дуллаш яр цу совхозе. Дика хьувкъам кхебара хIара гектара алх-алх центнер кхоачийташ минеральни итт тонн кхоачийташ органически удобренеш яхкар, гурахьа юв культураш дIаеллехьа. Культураштa бIаьсти шозза хий диллар. Цу гIулакхаша алсамбаьккхар хьувкъам. ХIара гектара тIара чуийцар 27 центнер ялат.

Боккха теркам тIабахийтаб тIадоатIача шера чуэцаргболча гурахьа йийнача культурай хьувкъама тешаме лард йоллара а. ХIара гектара бархI тонн кхоачийташ органически 4,5 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш яхкай кхашка, 500 гектар хий дуллача лаьтта чудуийташ хий диллад.

Низ болаши листеи да тIадаьнна гурахьа дийна ялат.

Чудуийташ хий диллара балхаш дIахо хьош да «Джалка» совхозе.

«Шалинский» совхозе планагIа хий дуллаш 462 гектар лаьтта дар. Цул совгIа кхы а 583 гектар кхашка хий дилла торонаш лехар цар. Мишта карагIдаьлар царна из гIулакх вIаштIехьдаккха?

Боахама низашца 50 километр канал аьхкар, хий дIахьа къоастаду, кхыйола капитальни гидротехнически сооруженеш а еш. Цул совгIа шовдай хий Iовш бола Iам а бир. Цу Iам чура шоай кхащка хий дуллаш хургба «Автуринский» совхоза къахьегамхой а.

«Шалинский» совхозе хий дуллача кхашкара хIара гектара тIара гурахьа дувча ялата —28,3 центнер, шекара свекла—300—350 центнер чуийцар. Дноаза хьехкар хий дуллача кхашка цкъа дIайийча дукхача шерашка тIаовла баьцаш.

Цу хьокхамаша хьагойт хьувкъам алсамбаккхара хий дуллилга мел лоархIаме да. Цул совгIа хаоттама моллагIча хьалашка хий дуллача кхашка кхееча культурай хьувкъам тешаме хургба.

Кердача шера кхеергйолча культураштии хий диллара кийчо еш ба хIанз района къахьегамхой. Нувхех, йоархIех цIенъеш, тоаеш я хий система. ХIаьта цIенъе езаш 60 эзар кубически метр система я, тоае езаш — 50 совгIа гидротехнически сооруженеш.

КПСС XXV съезда сийна еррига хий система ханал хьалха тоае дош деннад Шалински района кхаш леладераша, механизатораша, кхыболча юрта боахама къахьегамхоша.

Укх шера боарамал совгIа болх барах тоае езаш я догIан хьисапе хий тохаш йола 30 совгIа агрегат, дукха насосни установкаш. Из техника тоаеш хургья «Сельхозтехника» Аргунера отделени.

Шоашта ховра, низ дIакхоачар де деза цу отделене къахьегамхоша хий дуллаш йола ерригa техника ший ханнахьа тоаяь яккхара.

М. ХАТУЕВ,
Шалински района хин боахама начальник.

КАРАГIДАЬННАРИ ДЕ ЛЕРХIАРИ

Вай мехкара берригa нах санна, КПСС XXV съезда дика совгIат кийчде гIерташ тIатеIIа болх беш ба тха совхоза къахьегамхой. ХIаьта дика хьокхамаш а гойт. ХIанзле кхоачашъяьй пачхаьалкхенга ялат дохкара пхе шера план. Шура йохкара нийслагIча пятилетка план 5 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъе лерхI.

Уж толамаш даха карагIдаьлар, эггара хьалха, совхоза хIара саго шийна хьалхашка оттадаь декхараш бехктоккхаме долга кхетадеш кхоачашдаь хиларах. Цул совгIа нийслагIча пятилетка тIеххьарча шерашка хоалуш лакхйир лаьтта леладара культура, дикагIа пайда ийцар техниках, тайп-тайпарча удобренеех.

КIезиг-дукха тхоай звено коллективах, нийслагIча пятилеташ кхоачашдарах, дувца беле летке хьалхашка лаьтта декхарам ба са. НийслагIча пятилетка тIеххьарча шии шера геттара халача хаоттама хьалашка болх бе безаш хилар. Цхьабакъда, хьинаре къахьегаш эшайир халонаш. НийслагIча пятилетка планагIа юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 28,4 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца езаш хиннача 39,9 центнер чуийцар. Пачхаьалкхенга хьажкIаш йохкара пхе шера план 140,5 процент кхоачашйир тха звенос.

Къаьстта дика болх бир звено къахьегамхоша укх шера. ХIара гектара тIара 48 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуера. Укх шера хиннача хаоттама хьалашка иззал хьувкъам кхебар — йоккха котало я. ХIаьта цунга кхачалехьа дукха низ а дIабелар звено кхаш леладераша.

БIаьстан юхье кхетадеш дар йокъал хургйолга. ХIаьта цу гIулакхо хIалдутаргдоацаш хьалхе а кийчо йир. Агротехника еррига бокъонаш кхоачашъеш кийчдир лаьтта, лоацаца хана дIадийра фу, ший ханнахьа подкормка йир, кхыдола балхаш чакхдаьхар. МоллагIа болх ма-могга дикагIа кхоачашбе гIерташ къахьийгар хIара механизатора. Хьалхашка оттадаь декхар толамца кхоачаш ца деш ди дIадахийтанзар къонача механизаторaша комсомольцаша Хамастханов Оалхазарен Талхигов Ваxacи.

ХIанз тIадоагIача шера хьувкъама лард йоллаш да тхо. Зябь оахаш, органически удобренешца хьаьндеш да лаьтта. Хьалхашка латта декхараш тIадоагIача шера а толамца кхоачашдергхиларах шеко яц.

Л. ЗАХАЕВ,
«Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевой.

Кхоаненна доал дулургдий?

«ЦIокъа тIа а дагIаш хехка долх вай». Малхбузехьарча футурологех цхьане иштта сурт оттадац хIанзарча Iилма-технически революце хьалашка «адамаш дIахьалхашкахьа дахара», дага а дохийта: «ЦIокъа тIа вагIаш водар хIанз цунна тIера Iовоаладургвац». Вай дIадугар, йоах, низ бола, юха къовлалургдоаца аькха да, цунна вайга доал дулургдац; хIаьта Iалама, низа духьала кхетам боалалург ма бий аьнна даха дог а дац.

Кхы мел долчул дукхагIа дувц Iалама беркат эшалаларах, гонахье бIехъяларах, ландшафташ йохарах, хIаьта из ца хилча даргдоацача кхоачаву, йоах, техника дегIаахаро. ГIордаьккха дийцача «Кхоаненна духьалъоттар» яхача книжка тIа американски футуролога Олвин Тофлера язду: алхха цхьа технологи хинна Iац — дуккха кхыйола социальни процессаш а «доал дулургдоацача йоалаш йолаенний, царех лоархIаде гIерташ вай мел хьегача къина духьале а ещ».

ХIанз. Малхбузен производство ФРГ канцлера Гельмут Шмидта яхачох, «30-ча шерашкара хьайоагIача еррига чакъокъагIа эггара дукхагIа юхйежача хана. СССР халкъа боахам хьалхагIа санна дIахо а массе оагIорахьарен тешнамен дегIаух. керттерча даькъе 1971 — 1975 шерашкарча бIаьрчача пачхаьалкхен планагIа белгалъяь хинна темпаш лаьгIа а йоллийташ, дIайкха ца денача тайпара ялаташ ца хьувкъаш денача шин шеро Iоаткъам баьбале а. Карарча, юххьанца денз хьалаьрхIача, нийслагIча, юххьанцара яр а санна, ханага диллача 1929 — 1933 шерашка хиннача дунен экономически кризисаца нийсъеннача, пятилетко иззамо контраст йолаш ше хиларца теркам тIаоз шийна: «Iалаьмате йоккха депресси» хьокхаенная вай мехках е цу хана а, е хIанз а. БIаьрчача пачхаьалкхен планировани реальность а яь духьаьшха дIаоттаьча социалистически обществана могаргда ший социально-экономически Iилма- технически прогрессана лостам тела, кризисаш йоацаш дегIаухилга Iалаш а деш.

КПСС XXV съезд хьаелларгйола ди гаргакхоачача хана вай мехка къахьегамхой ювца боалургба СССР-е 1990 шерага кхаччалца йIаьххача хана дегIадаккхара перспективаца цхьана оттаеш даттача иттлагIча пхе шера плана проект.

Вахара боарам дикка лакхбелга нийслагIча пятилетка керттера декхар даь хьа а оттадаь, КПСС XXIV съездо лаьрхIар: цу наькъаца белгалдоалаш хургда йIаьххача перспективе мехка боахам дегIабоалабара юкъара лерхIар а. Нагахьа санна 1976 — 1980 шерий хьакъехьа вай дувце, из эггара хьалха халкъа хьал-торо дIахо лакхъяр духьа дикала, эффективноста пятилетка хургья.

Вай хьалъеш йола кхоане КПСС Программа тIа белгалъяьй. Цу тIа йоах: «Общество хадданза дегIаухилга Iалашдолда, общества хIара членага материальни культурни беркат дIаккхоачийталга цунна тIа-тIа дукхагIа эшарашка хьежжа, хIарачe дIадехарашкеи чамашкеи хьежжа — иштта да коммунистически производства лерхIар».

Доазол дехьарча теоретикехи практикехи лаьца аьлча, цар укх тIеххьарча 15—20 шера оалангара денз хийцад планированех, белггала аьлча бIаьрчача пачхаьалкхенчох, шоашта хетар. Цул совгIа, капиталистически мехкашка из шоайцига вIаштIехьяккха гIерташ ба. Кхыметтел «алхха советски кердадараш» яхаш бегъяьхачеи «дош доацар» яхаш кхайкаьчеи пятилеткашка хьежжа къамий программаш уттаю йIаьхагIча перспективана а.

Социально - экономически «дирижизма» наькъагIа кхыча капиталистически мехкел гаьнагIа дIахьалхашкахьа яхай Франци. Цига планироване дешаш леладеш Комиссариат а я, дагадоххарагIа аьлча, вайца корта бола бувзамаш а лоатталеш. Цун кулгалца еш йолча разработкашка дакъа лоац квалифицированни специалисташа, чиновникаша, бизнесменаша. Хьахиннараш чIоагIа лоархIаме хIамаш да, къаьстта а математически моделироване даькъе.

Цхьабакъда дийле мегаргдац, планироване эффективность сел Iилма - технически предпосылкаех тийша хинна Iеш ца хилар, математически методий прогресс йоккха хиларца а компьютераш шерра юкъеккхахьарца а дувзаденна уж мел аьттув болаш хилча а. Хоадамболлаш дола дакъа лоац укхаза социально - экономически предпосылкаша, хIаьта уж яц сел иштта массанахьа а аьттув болаш.

Цхьан французски фирма кулгалхочунга цкъа хаьттар аз: «Шоай планий хьакъехьа хоам бой оаш планироване дешашта йолча Комиссариатага?» Вож цецваьлар: «ДIавала, Iа фу дувц, миштa мегаргда из? Нагахьа санна царех дола хIама кхоана Комиссариата дIахой, ломма, хьо дIахьежача, конкурент варгва хьона».

Хьажал шо: вай предприятей, ведомствай планаш цIаьхха кхычарна къайле а хинна дIаэттача фу хургдар. Цхьаккха дош доацар да. Ший маIанга диллача хьегаш дола къа эггара хьалхарча аргIанна вIашагIтохилга а долаш йолча планироване лард яц яхилга да-кх. ХIаьта цига «фирменни къайленаш-м» гIа мел баьккхача а ма йий.

Ах бIаь шу совгIа ха хьалхагIа В. И. Ленина а ма яьхадий, капиталистически производства лакхерча формаша хьахулийт экономика лаьрхIара, цунна тIахьожам лоаттабара, из нийсъяра аппарат. Цхьабакъда, белгалдаьккхад цо, «йизза йола планомерность, бакъдар аьлча, тресташа хьалхагIа еннаяц, хIанз а ца еннаяц, е царна йола а лургъяц».

Из вывод нийса хилар цIаькха а кхы цIаькха а бакъду вахаро ше. Кхоачам ба капитала мехкашка хIанз йоалла экономически кризис дагаехача-м.

Рыночни хьоэзамаша капиталистически производствага йиш хилийтац конкуренци лелаеча предприятей планаш берригача боахама закон а хинна дIаоттаргйолча бIаьрчача пачхаьалкхен программана юкъе вIашагIтоха. Боккхийча американски пачхаьалкхен деятелашца сенаторца Эдмунд Маскеца, административно - бюджетни управлене директорца Джеймс Линаца, хIаьта иштта США боккхийча Iилмахошца - экономисташца аз даьча къамаьлаша хьахьеккхар, федеральни планироване гIулакха прогнозни хьисаперча «планех», е, кхыча тайпара царех ма-аллара, «планех - советчиких» пайда эца лаьрхIа хилар. Маларра аьлча, цу тайпарча планашта хьалхашка экономикана лаьрххIа доал дара декхар оттадац, хIана аьлча, Д. Лина а мукIарал деш ма хиллара, цу тайпара планировани хила йиш яц рыночни экономика хьалашка.

Бакъда, пачхаьалкхе юкъегIортар къаьст-къаьстача фирмай хьашташ бIаьрччача къаман хьашташца тадде гIортар маIан долаш да. Цхьабакъда марксистски теоре цу хьакъехьа дувцачунга а реальни вахаро хьахьокхачунга а хьежача, капитализма хьалашка практически дулургдолаш хIама дац из.

Производства средствашта общественни доалахье а йолаш, къахьегамхой политически Iаьдал а долаш, классови антагонизмаш йоацаш йолча социализме мара хила йиш яц планировани бIаьрччача халкъа хьашташ бокъонца чудоацаш. Лакхера денз лохе кхаччалца мехка еррига экономика чу а лоацаш, из уттаю бIаьрччача пачхаьалкхен доазонашка санна, иштта къаьст - къаьстача предприятей, объединеней, доакъой доазонашка а. ХIаьта из, капиталистически яр санна рекомендательни а йоацаш, директивни я.

Бакъдар аьлча, вIаштIехьа а яьнна дIайолаенна планированеи управленеи методаш, хьалхагIа мел дика гIулакх деш уж хиннаяле а, хадданза эргайоахаш тоае езаш хул. Из кхетадеш да. Нагахьа санна 1926 шера СССР халкъа боахама 90-нел кIезигагIа дакъеи царна чура доакъоши хиннадале, хIанз уж 300 совгIа да, цудухьа кхы а зелуш да царна юкъера бувзамаш дукхагIеи чоалханегIеи хинна хилар. Нийса лоархIамаш тIа-тIа халагIа а цхьабакъда тIа-тIа дукхагIа эшаш а хул.

Вешта, керда дIадехарашца цхьана хьахиннай, белггала аьлча, экономико - математически Iилман электронно - вычислительни техникаи прогрессо енна керда торонаш а.

Управленеи цун дега - планированенеи еш йола автоматизаци шерра яьржай СССР-е. Цхьан хана цо чулоацаргья лохера денз лакхе кхаччалца халкъа боахама кулгалдара еррига система: лохера лагIа а (предприятеш, цар объединенеш), юкъера лагIа а (министерстваш, ведомстваш), госпланеи моттигашкарча цун органийи боарам а.

1975 шу доладеннача юххье тайп - тайпарча гIулакхашта лаьрхIа 2000 гаргга управлене автоматизированни система яр СССР-е болх беш. СССР вычислительни центрий пачхаьалкхен системаи бIаьрччача автоматизированни сетеи ларда тIа учет, планировани, управлени яра вIашагIйоллаш я информаци гулъюн цхьалхайоахеи бIаьрччача пачхаьалкхен система.

Iилма - технически революцена карагIдаьннараш социализма совленашца органически дувзадалийта аьнна КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдеш да. Цу цхьан ханна съездо хьалхадаьккхар:

«Iилма - технически прогресс сихъяра тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахача хана долла хIама данза дарлац Iалама беркатага ла санна хьожаш хиларца цхьана из таръялийтара, фон хийи кхерамегIча тайпара бIехдергдола, лаьтта тишдергдола во гIулакх цунах ца хилийтара». Цунца дувзаденна 1975 шера халкъа боахам дегIабоалабара Пачхаьалкхен плана юкъейихьай керда къаьстта раздел — «Iалам лорадари Iалама беркатах лерттIа пайда эцари». Гонахье лораяра заданеш кхоачашъелга Iалашдара хьахийцад 2 миллиард гаргга сом. Ховш ма-дарра, цу тайпарча гIулакхашта эггара хьалха хьахийца дац из.

Масала, массехк шу хьалхагIа, гонахье лораяра дIадохийтача кхыча ахчал совгIа миллиард сом хьахийцар 1972—1975 шерашка Волгаи Уралеи хиш цIендара балхаш шерра дIадоладара.

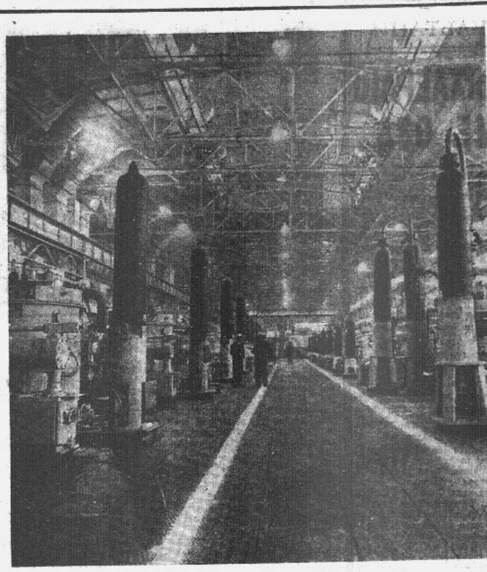
Гаьнара дар гуш, Iилман ларда тIа нийсъяь хилара планированена новкъостал ду пхи шу дIахорчунга меттел, дуккха гаьнагIарча перспективага а хьажа йиш хулийташ йолча прогнозаша. Царех дукха яраш хIанзле а оттаяь яьнна я. Масала, цхьаяраша демографически проблемай анализ ю; вокхар — СССР доагора - энергетически боахама кхоанен; кхоалагIчар — бедала базеи продовольстве производствои дегIаахара керттерча лостамий йиъалагIча—хин ресурсайи царех лерттIа пайда эцареи; пхелагIчар — транспортни сеташ комплексий дегIакхувлара...

ВIаши экономически новкъостал дара Совета членаш долча мехкаша цхьана лага а дувлаш нийсъю дегIаахара къамий планаш. 1971 шера тIанийцар цар 15—20 шера чухь этапегIа чакхъяхара лаьрхIа социалистически экономически интеграце Комплексни программа.

Воаш хьега къа цхьан тар а деш, воай совленех пайда а эцаш, кхоаненна доал дара кхы а эффективнегIа йола средство ергья планированех. Цу тайппара, керте оттадаьча хаттара бокъонца бIубенна а долаш жоп лу вай: халкъа боахама доал дулург а да, де а деза, гаьнна дIахорчунга а хьежаш.

Николай ЛЕБЕДИНСКИЙ,
СССР Госплана председатела заместитель.

(АПН).

БАРНАУЛ. Дикача производственни гIулакхаща накъаболх КПСС XXV съезда Алтайски моторaш деча завода алюминий лоаладеча цеха коммунисташ. Бехктоккамерча участкашта керте а этта социалистически яхьа говза кулгаллеча коммунисташа хьинарех хIамах ка йоалаш къахьегарах производства хьалхарен шоллагIен аргIа ханал хьалха кхачашьяьй цеха коллективо. ХIанз берригa ина тIабохийт по КПСС XXV съезд хьаеллаш, вешта ханал цхьа бутт хьалха, кхоалагIча аргIан мощностащ кхачаерзаяра.

ДукхагIа болча коммунистaша, цехе вIашагIъеллача творчески бригадашта юкъе а баха, тIатеIIа производства торонаш гучайоах, рационализаторски балха дакъа лоац. 220 рационализаторски предложени балха юкъеяхьарах миллион сом совгIа пайда хьахиннаб.

СУРТА ТIА: давлени а оц металл лоаладеча отделене.

В. САДЧИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

БОЛХ ВIАШТIЕХЬБАККХАРГА ХЬЕЖЖА

КПСС XXV съезда соцамашка къаьстта белгалдаьккха ца далкъа боахама массе доакъошка производства эффективность ма-хулла лакхъе езаш хилар. Из декхар кхоачашдезаш да транспортни средствай болх дикагIа вIаштIехьбаккхарца а. Транспорта балха юкъейоалае езаш я дикагIен пайданегIен йола формаш — централизованни мовхьаш дIа-хьа дахьар, иштта кхыяраш а.

«Чечингсельстрой» треста АТК ведомственни боахам ба. Юртара гIирсаш дерашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара боккха лоархIам болащ я транспортни средстваш, ханнахьа гIишлон материалаща объекташ Iалашъярa хьежжа дIабола цар болх.

Предприяте партийни организаце а кулгалхоша а чакхъяха оттаьча мероприятешта юкъейихьар транспорта болх вIаштIехьбаккхара дикагIйола формаш. Керттерча мероприятеех лоархIаш яр лоархIамегIа дола гIирсаш дара эша мовхьаш дIа-хьа дахьара централизаци елга, транспортни процессай технологе дикагIйола формаш юкъейоалаелга.

1971 шу чакхдоаллаш вIашагIйолла йолайир 12 автотонн курпишк дIа-хьа яхьара йола бортови автопоездаш. Цу шера вIашагIъеллар бортови автопоездай хьалхара бригада а. Бригада керте эттар водитель коммунист Ш. Изнауров. Автопоездий бригада коллективача прицепаща мовхьаш дIа-хьа а кхухьаш 1972 шера цул хьалхарча шера дихьачул диазза дукхагIа мовхьаш дIа-хьа дахьа вIаштIехьдаьлар. Изнаурова бригада балха опыт могайир 1972 шера май бетта Скопино хиннача РСФСР Юртагирсаш дара Министерства транспортникий совещание. Цул тIехьагIа тха предприяте машиний специализированни групашка хьежжа бригадаш вIашагIъехка йолайир. ХIанз тха коллективе ийс бригада я. ХIара яр массаза а цхьан тайпара мовхьаш дIа-хьа кхухьаш я. Масала, тралерийн специализированни машиниий бригадаша аьшка-бетонни изделеши конструкцеши дIа-хья кхухь, самосвальни автопоездаша — инертни материалаш, асфальт дIа-хIа кхухь. Бригадий толамаш совдахара дукха къахьийгар бригадираша коммунисташа И. Подберезне, Ш. Изнаурова, И Михтеева, Н. Батмакова, иштта кхычар а.

ТIехдика къахьегама хьокхамаш гойташ, социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаш, кхычарна масал гойтар цар керда, дикагIйола методаш балха юкъейоалаяра, транспортни средстваех дукхагIа пайда эцара тIехьа.

Опыто хьахьекхар транспортна предприятешка балха эффективность, къахьегама овсарле лакхъяра цхьан рейсагIа дукхагIа мовхьаш дIа - хьа дахьар чIоагIа пайдане долга. Коммунист Дашкуев Ваха хьалхарчарца волавелар дIатIаваха наькъаш лоацача ортарча объекташка мовхьаш тIадахьара прицепаш лелае. Прицеп йолча самосвалаца болх беш тIехдика хьокхамаш гойтар цо. Иштта масал гойташ самосвальни автопоездашка къахьег водителаша Б. Дакаева, Е Аванесяна, А. Белоусова, иштта кхычар а.

—Самосвальни автопоездаш хIанз а вIашагIъехка ялаза я коллективе. Водителаша Э. Степанова, В. Рудеева Минска автозавода кердача конструкцех йола прицепаш балха юкъейоалае лаьрхIар. Укх шера октябрь-ноябрь беттащка шозза дукхагIа мовхьаш дIа-хьа дахьа торо йола ши автопоезд болх бе йолаелар.

ПС-7 яха самосвальни полуприцепаш лелаярах а дика пайда боалилга хьахьекхар водитела Э. Мурадова. Хьалха цо массазарча конструкцех йолча специальни тягачаца болх беча хана пийкъ бара коэффициент 0,49 хинна яле, хIанз из коэффициент 0,70-га кхаьчай. Цу тайпара болх беш кхо машина я хIанз.

Укх пятилетка шерашка технологех мукъа йолча машиний мовхьаш дукхагIа дIа-хьа дахьийта торо хилийтара йола процесс чакхъяьккха яьннай.

Цунца цхьана керттера гIирсаш дара дола мовхьаш дIа-хьа дахьара централизаци еш а хилар. Треста новкъосталца объекте материалаш дIакхачийтара йола декадно-бетта графикагIа, юрта гIирсаш дерий хьашташ теркаме а лувцаш, кирпишки аьшка-бетонни изделеши дIакхахьийта йолайир оаха. Иштта беш бола болх дукххача даькъе пайдане хилар. ТIаккха кхийола материалаш а: гIум, жагIа, баласт, товарни бетон, асфальт иштта графикагIа дIакхахьа йолайир. Белгалдаккха деза, транспортни процесс вIаштIехьяккхара гIулакх транспортникаша диззa шоашта дIатIаийца хилар, цхьа наггахьа йолча моттигашка мара клиенташта машинащ а ца луш. Машинаш цхьацца долча бахьанех сеца латташ йоаккха кIезигьяра массехк машина цхьана вIашагI а техий шоашца кран а йолаш дIайохийт.

Бригадай болх вIаштIехьбоаккхаш мовхьаш дукхагIа дIа-хьа дахьа торо хургйола керда, лоацагIа дола наькъаш лехар: самосвалий автопоездаш из мероприяти чакхъяккхарах 30 процентага кхоачаш дукхагIа мовхьаш дIа-хьа кхахьа яьлар. Укх пятилеткагIа дIаяхача хана дикка тоадаьд гаражера производственно-бытови хьалаш а. Хьалъяьй контрольно-пропускной пункт, производственно - бытови помещенешка реконструкци яьй. Дукха керда техника балха юкъейоалаяьй.

Транспортни процесс вIаштIехьяккхара дикагIйола формаш юкъейоалаяро а автомашинех пайда дукхагIа эцара йола мероприятеш чакхъяхаро а АТК коллективага дукхагIа мовхьаш дIа-хьа кхахьа торо хилийтарал совгIа, цу гIулакхага дIадодар а чIоагIа кIезигдир.

Укх пятилетка шерашка социалистически яхье хьалха латтарех йолаш хьайоагIа АТК коллектив. Дукха ба коллективе дика болх беш бола водителаш. Масала, водителаша И. Шамаханова, Д. Калимагомаева шоай нийслагIча пятилетка план 1974 шера октябрь бетта кхоачашъяьй. Ханал хьалха кхоачашъяьй пхе шера планаш водителаша М. Юсупова, А. Мангасаряна, И. Подберезне, иштта кхычар а.

Пхе шера баьча балха итогаш еш коллективе белгалйоах пайда эцанза йиса торонаш, гучадоах кхоачамбоацараш, уж дIадахара, иттлагIча пятилеткагIа пайдане къахьегара дола хьалаш вIаштIехьдахара туз мел кхоачар ду. ХIанз тха коллектив тIатеIIа къахьегаш я КПСС XXV съезда сийна тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара.

А. ПЛИЕВ

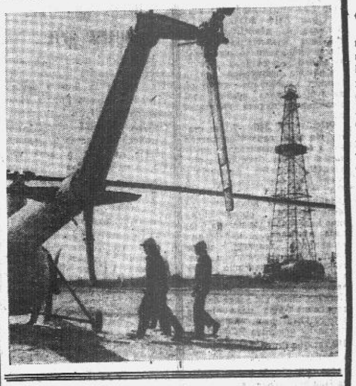
ТУРКМЕНСКИ ССР. Шатлыкски газоконденсат йоаллача моттигера хIара дийнахьен буси Средни Ази — Центр яхача магистральни газопроводе гIолла 60 миллион кубометр газ хьаух. «Туркменгазпром» объединенe дийнахьен буси йоаккхаш йолча газах ах гаргга хул из.

Разведочни эксплуатационни буруи тохаш я Шатлыкски буруи тохара управлене коллектива.

КПСС XXV съезда баха мабоагIа накъабаха кийчлуш болча управлене къахьегамхоша графикал хьалха а бувлаш хIара дийнахьа шоай балха нормаш тIеххоачашъю.

СУРТА ТIА: вахта хувцалуш я.

А. САПАРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Фу хиларга хьеж?

Грозненски № 1 йолча шурий совхоза центральни усадьба йолча Октябрьски яхача юрта дистте шин мугIарагIа хьаллатт даь даланза цхьа ткъаьх цIа. Цхьадараш тхов тIабахийта а, шоллагIдараш тхов боацаш делхача догIасх пенаш а хаьрца латтача цар нийрча сурт оттаду. Лардашта гоннахьа яьнначa йоархIех, нуьхаш а тIаккхийса латтача гIишлон материалех хеталу укхаза саг ца хула дукха ха я аьнна.

Из иштта хила а хиннад. Дукха шераш хьалха 1969 шера генподрядчико — «Чечингсельстрой» треста М. А. Ахметова кулгалдеча № 921 йолча ПМК-с шин квартирах латта 40 цIа хьалде аьнна декхар гIаийцар. Генподрядчикон заказчикон баьча бартагIа укх графикагIа эксплуатаце дIадала дезаш дар уж цIеноши: 1971 шера — алхацIа, 1972 шера — 5, 1973 шера — ворхI, 1974 шера — ийс, 1975 шера—шийтта цIа. Цхьабакъда, юххьанца денз голхайир из график. ХIаьта, совхоз, чубаха квартираш ца хиларах, саготта производствана эша специалисташ, механизатораш балха хьаэца торо йоацаш я.

Юххьанца денз харцахьа дIадоладир ПМК-921 болхлоша тIаийца гIулакх. Ханнахьа квартираш эшачарна уж дIакхачийтарах а йоацаш, хьахийцача ахчах пайда эцарах яр цар уйла. Ала деза, тIеххьара дар царна тоъал дика карагIдьинилга: 1054 эзар сомах хIанзле 646 эзар сомна маьха балхаш даьд цар. Цхьабакъда, хIанз а цхьа цIа эксплуатаце дIачу-м деннадац.

Массехк бутт хьалха масса йолча объекташкара болхлой данза даланза дола цIенош а латтийта дIабахар. Иштта шоаш деш хинна балхаш дитар субподрядчикаша а: М. З. Боров начальник волча СПМК-661, С. П. Леонтьева кулгалдеча МК-66 коллективаша. Уж коллективаш цIен арахьара канализаци а электротехнически балхаш а де дезаш яр. Цу гIулакхех цхьаккха а даь дакханзар.

Укх совхозе шурий комплекс хьалъяьй ПМК-921 коллективо. Массехказза хьежачул тIехьагIа коммуникационни балхаш чакхдаьха ца хиларах из гIишло хьаэца ца тугаш Iийра комисси. Юххера а, кIорда а даь, генподрядчико гаранти енна хиларах эксплуатаце из комплекс дIаэцарах йолча акта кулгаш яздир специалисташа. Дехке а баьлар. ПМК кулгалхоша, шоаш хьалха еннача гарантега ца хьожаш, уж кхоачамбоацараш дIадаха тиганзар. Шийнизаца комплекса болх вIаштIехьбаккха бийзар совхоза. Иштта латт гIулакх хIанз деш долча цIеношца а. ХIанзле даь даьнна хила дезача шовзткъа цIеносх ялх цIа дIадала торо йолаш да. Цхьабакъда, цу гIулакха кхы а де дезараш дукха да: дIаоттае езаш я трансформаторни подстанци, е езаш я канализаци. Сенга хьеж гIишлошъераш? ХIана кхоачашдац денна дош?

Л. РУДСКИЙ.

Сердал теларий толам

КПСС XXV съезда хетаяьча къахьегама вахте керда толамаш даьхад «Котлоочистка» завода Грозненски филиала коллектива. Укх шера цхьайтта бетта дерригача технико-экономически хьокхамий план ханал хьалха, 20 ноябре кхоачашъяьй цо. Дукха балхаш даьд «Грозэнерго» районни энергетически управлене теплоэлектроцентралашка. Социалистически яхье хьалха латташ хьавоагIа «Знак Почета» яха орден лелаеш вола Э. Григорьев, А. Горский, А. Неприн, А. Чеботарев, А. Шевцов.

Х. СУРУДЖАНЦ.

БЕКХАНА КХА

ОЧЕРК

Бийсан юкъе цIавхха сомавьалар Бекхан. Сатийна яр цIагIа, мерзача набарах тхьайса бадар дезал. Шортта хьал а гIетта, корах арахьежар Бекхан. Доккха туржаI дар ара даьллар. Хьекхача михах унгIар улица тIара эIанара бIоацькъа тIара эIанара бIоагIий, саьргаш. ДогIа делхав. Сигале эккхийта санна тохар наг - натахьа ди. Тахкка аре лотаещ санна тIоа согар. Шийна гучох дог тешацар цун. КIайденна уллар лаьтта. Из бар йоачано бена ша. Цхьаща йола бурилгаш нийче тIа а дийла латтача кора бIалгах чуйкитта, укхан когашта кIала а ядар. Бекхана дагаехар ший бригада, дагадехар кхаш, довш латта ялат. Ер бригадир вар.

АргIе уллар цун бригадерча механизатораша доал деш дола лаьтта — ийс бIаь гектар, листа тIадаьнна кIа. — «Фу хиннад-хьогI кIих? Ма хьаштдоацар да ер». Бригада керттера рузкъа дар из. «Назрановский» совхоза беррига ахархой гулбеннача дош деннадар механизатораша: дика доал деш ялат хьувкъаде а, хIаьта планал совгIа из дукха Iаьдала дIадала а.

Юха Iовижар Бекхан. Бакъда ,наб-са дайнадар, тхьовсалацар. Дукха хIамаш дар цхьатарра хьадагаденараш. Цкъа дале, лаьттанна догIа чIоагIа эшаш дар. ХIаьта ша тохаро чIоагIа воагавора из. — «Мел зе даьд-хьогI цо?» — дагахьа шийга хаттар дора Бекхана. Цхьан оагIо тIа ца уллалуш, керчар из метта. ЦIилеторг а сета, сахьата тIа хьежар ялат кхедер: гIатта веза ха гаьна яр. ХIаьта а мотоциклца баьдеча гIолла хоттагIа бригаде ваха хала яр.

Сатассалца алла Iевалензар из. ХьалгIетта, юкь-кулг а дила, мож яьшар цо. Хьамча иккаш а, плащ а, дIайха барзкъа а кийчдир балха аравоалаш тIадувхарщолаш.

Гарга бац аргIа тIа бахьа беза никъ.

ХIаьта а кхоачаш хьалбаьнна бацар малх Бекхан «Сийнача кхерага» кхаьчача хана. Цигача кхоачалора бригада кхай доазонаш. Дега боккха бохам болаш сурт дар ахархочуна дукьала эттар. Цхьа баьца хаьлг хоалацар хьалдагIаш, листа ша уллар кхаш дIалаьца. Вас хилар Бекхана. Дагадехар цунна гуйран денз бригада механизатораша хьийга къа, пох пайда баларга даьха дег. Дайра деррига а.

Iовийрза дIа-юха хьекхар Бекхана ша. Гучадьлар Iаьржа лаьтта, шана доза-лоцаь, IовIашка дихьа кIина хаьлгаш. Гобаьккха овла аьхкар цо цхьаннахьа а шиннахьа а. Овлаш чIоагIа доахкар. Царна тIера хьалъяйденна легIада кийчлуш цаI, ши, ди..., кIотарга хьисапе ховха хаьлгаш дар. Гобаьккха, ша мел техаб хьежа таххача догIо гIо - новкъостал дича кIа кIалхардаккха йиш хургья, аьнна хийтар Бекхана.

Делкъийга совхоза директор а, керттера агроном а юкъе а волаш комисси ера бригаде.

— Дайнад кха, юха аьха а аьха дIа ца дуй, — ваIад йир комиссе.

Комиссе аьнначунна дукхьал цхьа дош аланзар бригадира. Бакъда, морхал Iаьржатlа яр цун юкъ.

Бригада механизатораш сайрийна вIашагIкхийтта гулбеннача хана хоам бир Бекхана комиссе баьча соцIамахи, шийна дагаенача уйлахи.

— КIина зе даьлац ала йиш яц, из гуш да, — аьлар Бекхана. — ХIаьта а сов воха везаш хIама дац. Шозза культиваци а яь, хIара гектара лаьрхIа ах центнер боарам болаш минеральни удобренеш вай тохе, кха кIалхардаьннарг лоархI аз айса.

Лаьтта ловсара доддашехьа а техника «Сийнача кхерагахьа» хьалъяхийтар бригадира. Тракторaш лехкаш хиннараш дикагIа бола механизатораш бар. Шоашта юкъе хьажкIаш лелаеча комсомольско - кагирхой звено звеньевой Мислауров Увайс а Албогачиев Закре а волаш. Ши кIира юкъе а дуташ шозза цамца даькхар цар йоачано човхадаь лаьтта, шозза хьоанал елар цуна. Доккха дарба хилар цунах. Са даьккха, дийнденна дIаэттар кха.

Бутт баьннабацар совхоза директор «Сийнача кхере» юха венача хана. Гонал лакхагIа хIана дац аьнна, хьалъайленна, бIарт хьесташ латтар кIа. БIарахьежжача латтийсар из. «ГIа-м дац гона гур?» — йоахар директора уйлаша.

— Ма тамаш йолаш хIама да ер. ВонагIа, аьха дацар Iа ер? — хаьттар цо.

Бекхан борд - бордагIа веланелар. ТIаккха йист ца хулаш цхьа ха а яьккха, гучаяьккхар ший къайле. ДIадийцар мел йоккхача бочалла дарба даь ерзаьй бригада механизатораша корзагIдаьннача Iаламо яь човнаш, мел боккхача низаца кIалхардаьккхар ши бIаь гектара тIара ялат.

Лаьтта. Цун низ, оамал, хьашташ — из деррига дика довз Бекхана. Бера хана денз лаьттанца оагIув болаш хьавоагIа из,цунцара доттагIал вIалла а дехадац цун. ХIаьта, тешам — тешама — царех цхьаннe шоллагIвар вIалла Iехаваьвац. Бекхана лаьттанна бочал, хьоанал тийнна, воккхо ахархо хьийкъача ялатаца, безача канаца велаваьв.

Ахка кхоачалуш комбайний мотораша цIаьхха сомабаьккхар «Сийнача кхера» бIаьха шув. Ялат оарда ха хьатIаэттаяр. Тессар кIина хьалхара кес. Цо хьахьекхар хьийгакъа ца дайнилга, из беркате хьийкъалга. Беза бар кIинна, беза бар хIара кIи фийг. Бекханей цун новкъостийн хьалхара толам бацар из.

Дагадера, массехк шу хьалха, нийслагIа йола пятилетка йолалу ха. Совхоза кулгалхоша гулбир толашагIа бола механизатораш. Царна юкъе Бекхан а вар. Дийцар хьатIайоагIача готага бе беза кхоачами, дIае эза хьажкIаши, парца дувааденна кхылола гIулакхаши. Дерригача гIулакхашта юкъе керттера лоархIам болаш дийцар механизированни звенош вIашагIйохкилга. Мала хургва звеньевой, хьанагI ба боккхагIа тешам? Харжа везараш шийтта саг вар. ялата а, хьайбашта долча доакъара а дIае езаш хиннар кхо эзар гектар хьажкIаш яр. Хургболча звеной кулгалхошта юкъе керттерча агронома эгтара хьалха Газдиев Бекхана цIя яьккхар. Из цу хана Аьлти-Юртарча отделене йиълагIча Беков Махьмад-Гире кулгалдеча тракторни бригадаца вар.

Бекханага кхаьча кха дикагIчарех да ала йиш яцар. Из дар дукха таш а увш, хьажкIаш дIаера а кхеяра а дика ца лоархIачох. ХIаьта цу денз уйлах вохавазар хьинар дола ахархо. Хьалхарча даькъах Бекхана дукха кхо диллар кхай тIа. Из болх баь ваьлар лаьттара лоа деша дIадоаллаше а. Из ха зехьа йоайинзар. Тоайир техника, кийчдир дIале деза ялата фу, Iалашю йир минеральни удобренешта. Ше мел дар Бекхана совхоза специалистаща дагавоалаш дора. ХIаьта бIаьсти а ахка а беркате — догIа а малх а болаш дера. Дукха ялат чуийцар цу шера Газдиева звенос. ХIаьта даьхача толамашка хьежжа совгIаташ а делар царна. Къахьегама Цlечa Байракха орден елар Бекхана...

ШоллагIа а, кхоалагIа а, диълагIа а доли шераш толамца чакхдаьхар ахархочо. Ерригача республике а кхы дIахо а шерра дIахезар Бекхана цIи, яйзар цун коталонаш. Кхыча боахамашкара, районашкара ухар из волча опыт, говзал Iомае, вIаштIехьдоале социалистически яхье тIавеха а. Цхьан дийнахьа вера ер волча Къилбаседа - ХIирий республике гIорваьнна вола Социалистически Къахьегама Турпал, Пригородни районерча «Чермен» яхача колхоза механизатор Калагов Темирби. Къамаьл дир хьаьшо Бекханна, тIаккха кхашка гIолла хьежа чакхваьлар. БIарга мел дайначун раьза хилар. Барт бир шин механизатора толамаш дикагIа хьал доал хьажа яхь йолае. Из яр СССР хьаьь 50 шу дуза ха.

Боккхача лоархIаме гIулакх дар механизаторашa дIадоладьр. Цудухьа тамаш е езаш хIама дацар яхье эттача механизаторий болх, гIулакх, хьинар зувш шин районна ахархоша бIарг тIалоаттабар. БIаьсти а ахка а дIадаьлар цар къовсам лоаттабеш. ХьатIаера гуйра. Дагарбе эттар хьувкъам. Даьха толамаш цхьатарра хилар.

Дагада а дувца а дукха да уж—хиннараш а леладаьраш а. ХIанзарча бригада доал Бекханга кхаьча цхьа шу а дац. Мишта хилар из?

Соахка гуйрийца кхаш чуийца а даьнна, бергбола Iан кхоачам а баь шера итоташ дIакхайкаеча собране вагIар Газдиев. Кхычахьа уйла дIа а яха, цхьа хIама дагадеха велакъажар Бекхан. ХIама дацар ер велавалар доагIIача хиннадаларе а. Наха йийцар акхарна доалаха улла кхоалагIа бригада, из массадолча хьокхамех тIехьайисар а, цун бахьанаш а дар. Юххера, ког дIакхийттача санна, Бекхана цIер тIа сецар къамаьл. Бригада доал цо шийна дIатIаэцаре...

Газдиева дика довз цу бригада кхаш. Барайтта бIаь гектар я уж. КIаьнк волча хана денз лийннавар из цу лаьтта оахамашка гIолла. Хьаьна, овсаре да из. Бакъда, цхьадолча шера йокъало готталу. Сага доал эш. Хала дар хьалха: хIанзара кхоачам бацар. Низ бола техника, минеральни удобренеш, говза агротехнически приемаш — из деррига деннад Советски паччахьалкхено ахархочун бе-кара. Из лархIа а цох доагIIача тайпара пайда эца а ха а деза.

МалагIа да кхоалагIча бригада болх ледара лелар бахьан? Кхычарна санна озабезам ца беш эшар дIалу совхозо бригадана. ХIаьта болх леретIа дIабодацар укхаза. Бахьан — каст - каста хувцалора механизатораш. Пайда хилац кхайкарах, дуацарах, бIайхача кхачах ,салаIарах йоагIаш йола уйла ца йича. Бера нана санна эш лаьттанна да. Тахан цун хила еза цIи — тешаме механизатор.

Мичча бесса из дале а кхоалагIа бригада халагIа ярех лоархIаш яр. ТIеххьарча шерашка ши бригадир хувцавеннавар цига. [illegible]

кхоачащдеш пе волга, ахархочун лакхара школа чакхъяьккха, лаьттан абат пхи вIелг санна шийна дика ховлга.

«Наьха тешам — дега гIозал», — яьхад даьша. Бригада доал хьатIаийцар Бекхана. Атта дацар юххьанца тIаийца гIулакх леладе. Хало а атто а цхьана Iовшаш деош а бийсаш а яьха йийзар.

Бригада хьаийцачул тIехьагIа хьалхара гIа боаккхаш хьажкIаш чуийца аха ца кхуваш дисача лаьттанна ах тIадаккха лаьрхIар Бекхана. Зяьб яр бригадана эгтара чIоагIагIа хало ю моттиг. Цу дешо массе хана тIехьадоахар бIаьсти дIайоалаелча гота гIулакхаш. ХьажкIаш, гидуаргаш, свекла, кхыйола культураш ахкан юкъе дIаювш хулар, агротехника бокъонаш телхайора. Цудухьа массавола механизатор гусеничи тракторашта тIахоавир цо. Гуйран деош лоаца дар, болх сихбе безар. Сатессача денз боал къовлабаллалца ца лоIаш кхашка хулар Бекхан. Наха а техникана а эшаш дар Iалашде хьожар. Механизатораш а кхетар из духхьал ший гIулакха ца делалга, массане юкъара гIулакх кхоачашде гIерташ из лелаш хилар. Цудухьа «ак» ца оалаш, тIатеIIа бора болх. Механизатораша толам боаккхаш чакхбаьлар из.

Дукха ха йоацаш хиннев со кхоалагIча тракторни бригаде. Дукха хувцамаш хиннад бригаде укх тIеххьарча цхьан шера. Коа яьккха, бетонаца шаьра хьаьха цIенача хих йизза латтар гIув, лоа мо, кIай кIира теха ,басараш хьекха тоадаьдар салоIа цIа. Стане наггахьа мара саг вац. Нах кхашка бар, хьажкIаш чуэцача. Укхаза тараз долча хьатIаухар кIайча а IажагIча а хьажкIех етта машинаш, лафеташ.

Дукха ха ялалехьа хьагучаваьлар мотоцикла тIа бригадир ше а.

— Живари, сихле, механизатораш меца ба, пхьегIа а кхача а кийчбе, — яхаш чукхайк из йоанал деча кхалнахага. ТIаккха тараза тIа вода, дIадихьа ялат мел-д хоатт.

— Гуйрийнара ха ахархошта мел еза хIаранена ма хой, — яхаш, — бехказа вуал Бекхан, — ялат чуэцар а, фермашта доакъар Iалашдар а, лаьтта ахар а, — деррига цхьана ду оаха, кхыча тайпара йиш а яцар. Бехк ма билла...

КIа а мукх а дIабийна яьннай бригада. Гурахь дийна ялат листа тIадаьннад. ХIанз низ болаш латт цунга. Тоъал дегIадоаладаьд из укх тIеххьарча догIо Бекхана хьахьокх бIарг ма кхрачча яда аренаш — ийс бIаь гектар. Из — парте XXV-съезда сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеш баьккха толам ба. Бакъда, механизатораша цхьанна минута лаьгIдац хьинар. Царна дагалаттар — цхьа гектар юхе ца юташ ерriга эзб аьха кийчъяр. Соахка кийчдаь хиннача оахамах баьнна пайда гуш ба. Мислауров Увайса, Албогачиев Закрено кулгалдеча хьажкIаш лелаеча механизированни звеноша цу лаьтта тIара хIара гектара тIара 50 центнер томараш а тIехьа хьажкIа чуера. Уж дукха дукхагIа я бIаьсти тIаийца хиннача декхараш тIа белгалъяьрел.

Наьха тешам боабаьбац Бекхана. Бригада гIулакхаш тоалуш латт.

...Алханчуртски каналах а даьнна тхо Аьлти - Юрта кхаьчача хана малх Iочубийрзабар. Хьатт йолчахьа дIахьовзайир Бекхана мотоцикл. Укхаза цахаддаш машинаш лелар. Асфальт биллача шерача коа мугIарагIа хьажкIа йоккха элаш латтар. Дукха [illegible]

М. ЖАБРАИЛОВ.

БУРЯТСКИ ССР: Малохолбольджински кIора боаккхача шахта коллектив кхоачашъяьннай нийслагIча пятилетка план. Гуччахьарча способаца боаккх укхаза кIора.

Шу чакхдалале пхе шера заданел совгIа ах миллион тонн доагор даккха дош деннад горнякаша.

СУРТА ТIА: Малохолбольджински кIора боаккха моттиг.

В. МАТВИЕВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

САКХЕТАМ ЧУ БАХКАР

Общественни уйла тувлаяр духьа Нальчикерча Кувент Валере дезалхой сурташ тІа а долаш ВІашагІкхийттача Штаташка пропагандистски буклет арахийцай сионисташа. «Мукъа ба!» — аьнна яздаьд цу оаций беттагарга тІа. Юкъерча йоазон тІа дуви Кувентага, цун сесагага, наьнага, кхаь берага ираз кхаьчал уж «боадоне баьхача» Советски Союзера дІабахарах. Буклет арахийцай «Малхбоален Европера байддарий доттагІий» яхача организаце.

Цхьабакъда Кувент Валерий ше кхыча тайпара хеташ ва ший кхел. Израилера велда Малхбузехьарча Европе венав из, ВІашагІкхийттача Штаташка дІавахав, цига советски викалашта тІа а ваха, дехар даьд цо СССР-е юхавайтара хьакъехьа. Дукха ха йоацаш ший дезалца цхьана даьхене юхава мукъа бениабар цунна.

«Аз газеташ тІа яздаь ца Іеш, президент волча хана Никсонагеи Америка конгрессагеи послани а, яхьийтаяр сионистски пропаганда соцае аьнна. Израиле йоккхийча толий дулх эи сионисташта. Тар ма лу дукхагІа нах СССР-ера дІа а баьха, цига дІабахийта гІерт уж. Со Канаде, Мексике хиннав, хІаьта ВІашагІкхийттача Штаташка-м аз го тессаб къилбаседера къулбехьенгеи малхбузехьара малхбоаленгеи кхаччалца, хІаьта цу массе метте дукха бІаргабайнаб сона израильтянаш, массаза а баьха израильтянаш — собраш оалараш. Цар дувцар сона: «ТІом хьашт дац тхона. Герз хьадеча фабрикантшта эш тІом. Кхохкам латта моттиг еза царна. Нагахьа санна Гаргарча Малхбоалене тІом ца хуле, герз дахьа моттиг хургьяц. Тхо Израилера удаш да, хІаьта шо, Іовдалаш, теша а теша Израиле ух...».

Массехк повестка ера сога израильски призывной пункташкара. Эггара тІехьагІа яйта повестка сай массайолча хІаманца оо эскархой гулбеча пункте хьехаш яр. Цхьабакъда со цу дийнахьа араваьлар Израилера.

ТІема Іаьдалашкара дІаваха бокъо йолаш вацар со. Цхьабакъда бовзача наха новкъостал дир сона. ЦІена догуйла долаш, дика вІаштІехьа дезал бар уж. Йоккхача чемодана чура шоай хІамаш араьхар цар, хІаьта со цу чу а уллаш Израилера ваьнна Кипре кхаччалца вахар. ХІаьта уж чемодана тІа Іохайша багІар.

Тхо Іийначa городера са новкъоста воша кулгех гІабаш а теха вигар эскаре. ХІаьта шоллагІвар, цхьа бІаьг а боацаш, бер мо вола кІаьнк а иштта эскаре ваьккхар. ХІама дергдац, аьлар, тІом бергбар Іа-м...

Шо шоашта етташ иммигрантех дукха нах бов Израиле. Хьалъоллаенна еннай хьалха Москве яьха Каплан Мария, шийна теха еннай лор Хейфиц, инженер Ладыженский, шин бера нана Аджиашвили. Тель - Авиве ше воага а ваь вахарцара нийсхал яьккхай Резо Джоджуашвиле.

Шо - шоашта етташ бийна моттигаш яйза Іацар со. Назарете, кач муш а теха хьалъоллаенна цхьа кхалсаг хьаьстар аьи кхаь гуржий жугатечой, — йоах Кувета. — Цу тайпара моттигаш дукха яц. Газ хьаж а юаш бовра нах. Машина кІал ийккхар цхьа кхалсаг. Еррига моттигаш сона йовзац, цхьабакъда сона сайна ховр дувца йиш я сога. ЯлхлагІча этажа тІара чутоссеннай Тель - Авиве цхьа кхалсаг, иштта ГуржегІара ена яр из а...

Шийна теха леча дІакхаьча яр хІанз ший дезалца Советски Союзе юха ена Кувент Валере нана а.

«1941 шера са даьхе лорае вахавар са мар, — йоах цо. — 1943 шера из вийнав аьнна хабар дера сога. Дукха ха яьккхар аз цІава мег са мар, маьженаш йоацаш вена а ва мег, аз дІаккхоссаргвацар из яхаш сатувсаш Іеш! ТІаккха, юххера а, массехк письмо кхоач сога Израилера. Цу письмо тІа яздаьдар са мар дийна а, Израиле вахаш а. тхо бІарчча дезал а тІехьа, дІакхачарга хьежаш а ва аьнна. Цул тІехьагІа со Израиле дІаяхар, мар бІаргагор догдоахаш яхаяр со. 1972 шера 18 августе дІакхаьчар тхо. Циггача хайра тхона уж бериграш а оапаш болга...

ХІанз цабахтара, СибарегІа яхьийтачара йоагІаш санна хьамсарча лаьтта кхаьчача сона се шозлагІа малхя яьлча санна хет. Сона укхаза наха меттель халкъо меттел, — феволо ше а новкъостал ду, даьна хинна бІаргаш сийрдадовла».

Б. ПОЛЯКОВ. (АПН).

Къамий кортмукъален фронта Іаьдал бе дахачул тІехьагІа Къулбехьен Вьетнаме бахача наха кхерам тІаоттаргба яхаш марионеточни сайгонски режимо еча хари пропаганда кхерабаь городашкареи юрташкареи дуккха баха нах шоаш баьхача моттигашкара дІаихаб. Цу тайпара къамаьлаш бакъ хила йиш йоацаш хиларах тийша нах юха шоай моттигашка цІаухаш ба. Царна новкъостал дара халкъа Іаьдало вІашагІъеллай лаьрхІа комитет. Эзараш дезалаш юха цІаккхьчаб.

СУРТА ТІА: шоаш баьхача цІаболха нах.

ТАНКОВИ ГУСЕНИЦАШ ТІАРА ИДЕОЛОГИ

Іаьржачари кІайчари цхьатарра бокъонаш хилара идея йоаржаярах лаца а лаьца, цхьа саг чувоаллавеча камер чу кхессав. Мала? Африкаанс меттала воккхагІвола поэт Брейтен Брейтенбах. Мича? Къулбехьен-Африканески Республике. Цу хьакъехьа хоам баьб дунен информационни агентсташа.

1974 шера апреле лаьцав, низаш даьл, инвалид а хинна араваьнав набахтара. Мала? Ткъеста шу даьнна палестинец Зияд эль Аза. Мича? Израиле. Цу хьакъехьа Лондоне пресс-конференце хоам баьб прогрессивни израильски юриста Фелиция Лангера.

Уж ши событи цхьан мугІарагІа дІаоттае мегаргйолаш я. Тайп-тайпара цІека бесаши тайп-тайпара дын бала наха цхьатарра бокъонаш яла ца тугача цхьатаррарча шин идеологе бала тІаэттаб поэтаи поэт хила тарлуча — хьаьна хов хулий а аьнна хетача — беженцаи. Ший дегаза чулоацам хувцац расизмо ше цІи моллагІа лелайой а — апартеид е сионизм.

Ишта хеташ да тахан дукхаз а дукхагІа дола адамаш. Сионизм расизман расови дискриминацеи форма я аьнна оттадаьча ООН резолюцена тІехьа дІадахача кІирагІа голосовани яьча 72 мехко дагадоацар даьдац. Цар шоаш йолчча тайпара яьхай хІамай цІераш.

Цхьаццабараша йоах, ООН-п гІулакх дац из яле а е кхыяле а йолча идеологе мах уеттабе, цхьабакъда идеологи танкови гусеницаш тІа а егІа. эзараш квадратни километраш наьха лаьтташ дІалувцари кхо миллион нах цар тІара лелхабари цун новкъосталца бехказа даккха гІерташ хилча, тІаккха цунах практике агресси хул. ХІаьта машари кхерамзлен хилийтар — из юкъарчал доацшаш ООН-о йоакхо е сааш хІама да, цун ший духьа из организаци вІашагІъелла хинна гІулакх да.

ХІаьта хІанз а тІехьа, шоашта вІалла хІама ца ховчох, Гаргарча Малхбоалене доазонна йистерча хье деннача довн хьисапе цхьаъ хІама доалла 26 шу да яхаш болчар геркам тІабахийта тарлора «профессора Банион Динура «Хагана истори» яхача книжкана язъяьча деша хьалхенна. Из болх «Сионистски библиотека» яхача серена юкъе арабьккхаб Дерригдунен сионистски организацеи Израила оборона министерстваи. Шевар вийна дІавоаккхаргва яхаш цІогІа детта волалу эггара хьалхара израильски просвещене министр жутаташта ма... Палестине моттиг ца хилар хьахьокха из гІертача хана.

«Оаха Іарбашка дІакхайкадергда: «ДІахо таІа», хІаьта, нагахьа санна уж раьза ца хуле, нагахьа санна духьале е уж отте, оаха низагІа дІатоІеборгба уж. «ДикагІа кхетадайтар духьа сионизма теоретика Динура хьахойт: «Оаха еттаргья царна, букъах мІарга беттаргба, дІахо таІаргболча боахаргба уж».

1954 шера аьнна дешаш да уж. Сионистски догмаш практически экспансионизмага а йоахаш, Израила цу хана денз кхозза пайда ийцаб океанал дехьара деча боарам боаццаш доккхача тІема новкъосталах, Іарбий «дІахо тоІабе» гІерташ. Массаза а Іарбий хиннача лаьтташ тІара гаьнна юхатІехьашка баха, Суэцки капалал дехьа кховса, Иордана малхбузехьарча берда йистера, Голански Іаккхаленашкара лелхабе гІерташ.

Чуйоаллача къамашцарча хьагІага диллача сионизм расови дискриминаце кхача формайл дІахо йодачоа тара да гІулакх. Кхы ед дар дІадаьлча а, Америка индейцашта резервацеш лоаттаю, хІаьта ЮАР-а неграшта — бантусташ. ХІаьта сионизмо гуччахьа хьакхайкаду бухсоцаш гаьнна шерагІа лерхІар: Нилаи Евфратаи юкъе Іарбашта ког Іооттабалла лаьтта ца дутилга.

Расизм увш я сионистски паччахьалкхен чухьара порядкаш а. Массанена а ховш да, жутате вар малагІа ва, хІаьта воацар — малагІа ва яхача деша Израиле мел лоархІам бу. Теологена гунахьа долаш хІама дац укхаза. Цу гуш доацача, цхьабакъда къизача доазон маІан хьадовзийт иерусалимски университета преподавателa Исраэль Шахака «Израила къайлагІара сибат» яхача ший книжка тІа. Цу мехка шоай дай, даь е наьна ноаной, цар ноаной жугаташка баьнилга хьахьокхар — кхычарна йовзача граждански гІойленашта аьттув балар. Деш дола къамаьл, Шахака яхачох, юхалург ахча эцар, дарегІча маьхах чуІе моттиг Іалашъяр, хьашт долча районе ваха торо хилар санна йолча «элементарни материальни бокъонех» а хІаьта иштта шерагІа кхетаеш йолча сага бокъонех а да.

Палестински Іарбийн кхыча «гояйи» (бакъ ды боацарий) яц цу тайпара бокъонаш, цхьабакъда царна яздаь законаш-м да. Колониальни ханашкара денз тІехьаленна кхаьча хьадоагІача 1945 шерара «чрезвычайное законодательство» оалаш долчо израильски Іаьдалашка йиш хулийт шоай хьашт долаш вар а шоашта мел ловча ханна а набахта чуккосса, бахьана дувцаш шоашта хало е ца а еэш. Тель-Авиве Іарбий кашамаш хиннача метте хьалъяьча «Хилтон» яхача отела кІопилто дагадохийт расови дискриминаци укхаза венначул тІехьагІа а чаккйоалаш ца хилар.

Цу тайппара, сионизми расизми цхьатарра лархІарпа ВІашагІкхийттача Къамий Организаце кхоачашдаьр тоІалаь доахкача адамашта хьалхашкара ший моральни декхар мара дац.

Теркам тІаозаш да, из резолюци тІанІцачул тІехьагІа ООН ахка ца яхар, ший членех ца ялар, кнса цхьа цент доацаш ца йисар. Цу тайпара хІамаш хургда яхаш кхайкадора дукха ха йоацаш ньюйоркски газеташ тІа ворхІ колонка дІалаьца араяьннача объявленеша. «Хьамсара посолаш! — кхерам тІатувсар американски сионисташа. — Массехк ди даьннача гІолла хІалакъеш дола хувцамаш хургда ООН-а. Резолюци юхаяккха е ООН йохае!».

Тахан контрнаступлени йолае сихбеннаб Израила доале латтараш. Ноябре сионистски лидерий дунен халкъашта юкъера чрезвычайни совещани яра тІахьехам бир израильски премьера Исхак Рабина. Рабина хетачох, дерригача дунен тІа ООН-ан антисионистски резолюци хьаллаьцараштеи духьала пропагандистски кампани хьоаяра хоам хургба цунах.

Бакъдар аьлча, цу тайпара кампани хІанзале а дІайолаеннай. Сионистски лоббе вІаштІехьдаьннад ВІашагІкхийттача Къамашта юкъе дакъа лацарга цІаьккха юха а хьажара США тІахьехаш йола решени сенатагеи викалий палатагеи тІаэцийта. Эггара даьрагІа волча реакционера, АФТ — КПП объединене председатела Джордж Мине наха юккъе хьакхайкадаьд «ООН эшаш хиларах ше щек хилар». Политически цунца ваьча сенатора Генри Дженксона дІадех сионизмана духьала голосовани яьча мехкашта деш дола экономически новкъостал соцадела-га.

З. СИМОНОВ, АПН политически обозреватель.

ЮРИСТА КОНСУЛЬТАЦИ

БОКЪОНАШ ТЕЛХАЕРАШ БЕХКТОКХАМЕ ОЗА

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам пхе шера планагІа дегІабоалабара йолча КПСС XXIV съезда директиваш тІа белгалдаьккхад дІахо а наха чубаха цІенош хьал а деш советски наьха вахара хьалаш кхы тІа тоаделга. Цу гІулакхча Іалаьмата дукха средстваш хьахийцай. Наха чубаха цІенош хьаллара 1974 шера къахьегамхой Грозненски горисполкома хьахийцар дар 174 миллион сом. Гражданашта дІака хийчъаь квартираш а луш, советски паччахьалкхено цІзагІа йоакхо еш гІулакх да вахара фондаш лораелга а, гражданаша пох боагІача тайпара пайда эцилга а. Цунца дувзаденна боккха лоархІам болаш гІулакх да квартираш дІа-юха екъара нормаш, нах бахача цІеной фонд лорамга нормаш нийса лелаяр.

ХІанз йолаш йолча порядкагІа (РСФСР ГК 296 статья) квартираш лулга планагІен нийсен леладе дезаш гІулакх да цхьаккха дича а ла мегаргдолаш гІулакх дац цхьаккха бокъо а йоацаш ший лоІамагІа квартираш дІалувцилга. Цу гІулакхо квартираш дІа-юха екъара оттаяь порядок телхаяь ца Іеш, законагІа из квартира я а йоагІаш хьожаяь граждаааш а халача хьала тІа оттабу.

Цхьаккха бокъо а йоацаш ший лоІамагІа квартираш дІалувцарашца къовсам а лоаттабеш, РСФСР ГК 338 йолча статьях Іаьдала низаца арабаха йиш я иштта квартираш дІалийца бола нах. Кхычахьара квартира а ца луш прокурора санкцех арабоах цу тайпара бала нах. Квартира ший лоІамах дІалаьцачун бехкагІа хьежжа из уголовни бехктокхаме оза а йиш я.

Городе Грозне Киевская улацагІарча 25 цІагІа №5 йолча квартира ший лоІамах дІалаьца гражданка М. цун дезал цу квартирера арабахар дехаш Грознерча №7 йолча домоуправлене заявлени елар Ленински района прокурорага. Цу гІулакхага хьежача гучадаьлар цхьаккха тайпа бокъой ордери йоацаш гражданкас М. из квартира ший лоІамах дІалаьца хилар. Из иштта хиларах прокурора решени йир Іаьдала низаца цу квартирера уж дезал арабаха аьнна.

ХІара шера Советски паччахьалкхено дикка дукха ахча хьахец нах чубахача цІеношта ремонт яра, уж ца дохийтара, тиш ца далийтара. Духхьала 1974 шера цу гІулакха лаьрхІа Грознена хьахийцар дар 3 миллиони 288 эзари сом. Нагахьа санна нах чубаха цІенош харцар кхерам болаш хуле, цу цІеношка чубахача наха яь договор дІа а яьккхе къахьегамхой моттигерча Совета депутатий исполкома решенех, кхычахьара квартираш лу царна паччахьалкхен, кооперативни, общественни оорганизацей е моттигерча совета фондера, лоацца аьлча из цІа доалахьа дола организацера. Цу гІулакха лаьрххІа я РСФСР ГК 337 статья.

Укхаза белгалдаккха дезаш да нагахьа санна моллагІа цІа чухарцар кхерам а болаш Іаьдала низаца цу чу баха нах арабоахаш беце бокъо лац цу статьях кхычахьара цига баьхкача наха квартираш яла. Бокъонца цІенош чухарцар кхерам болаш а долаш цар чура нах арабоахаш болчар йолча бокъонехи царна долча гІулакхан луш я кхычахьара луш йола квартираш.

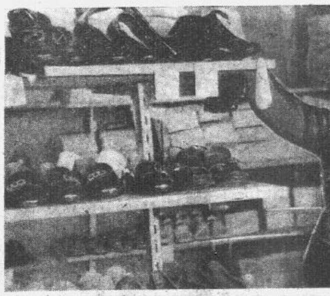
Грознера Каякентски улицагІара № 3 йола цІа чухарцар кхерам болаш дар. Цу цхьа цІа долча квартире ший наьнаца яхаш яр гражданка Р. Уж чубахаш хиннача квартира метта из миссел йола квартира шоашта елча цу чура дІабаха тигазар йоІен нанаси, се болх бала йолча кастта керда а йоккхагІйола а квартира лургйолаш я аьнна. Цхьабакъдь, цІенош гоа ца луш чухарцар кхерам болаш хиларах Октябрьски района прокурора санкцех квартирера арабаьхар уж.

МоллагІча предприяте е организаце доалахьа долча цІеной квартирашка баха гІулакхера нах цигара кхычахьа бала болхача хана РСФСР ГК 339 статьях шоаш чубаьха квартираш мукъаялийта декхарийла ба. Нагахьа из цар ца дой прокурора санкцех Іаьдало низагІа ара а боах уж. ХІаьта служебни квартирашка баха тІема инвалидаш, цхьоалагІчеи шоллагІчеи группа къахьегама инвалидаш, къоаналла пенси ийдераш, персональни пенсионераш, советски эскаре гІулакх дечар дезал мичахьа ба а ца ховш дедоацаш байнача тІемахойн партизанийн дезал, хІаьта из квартира хьожаяь хинна цІенда вала а венна юхебиса дезал кхы, йола квартира а луш суде гІолла мара квартирашкара арабаха йиш яц.

Гражданина М. 1972 шера октябрь бетта чурча гІулакхий Ленински райотделе балха хиларах цхьа цІа дола квартира елар Анисимова цІерагІча улицагІарча №14 йолча цІагІа. Балхара из дІаваьлча цунга квартира мукъаялийта аьлаб. Лакхе йийцача льготашта юкъе из ца воагІаш хиларах Ленински района прокурора еннача санкцех кхычахьара квартира ца луш Іаьдала низаца араваьккхар ше вахача квартирера.

РСФСР ГК 340 йолча статья тІа маьаллара общежитера ара а баьха кхычахьара помещенеш ца луш бита йиш я гІулакхаш нийсделча сезонагІа е ханна болх беш хиннараш цар болх чакхбаьлча, керда бахха хьанийцача наха кооперативнии общественнии организацеша енна квартираш уж цигара бала, хара дІабаьлча, къахьегама дисциплина телхаеш, е зулам даь балхара дІавоаккхаш хилча, дешара заведенешка деша а багІаш общежитешка баьхараш уж дийша йистебаьлча. Нагахьа санна уж лакхе байнараш санна болча наха шоаш чубаха квартираш общежитеи мукъа ца яийтача РСФСР ГК 340 статья 2 пункте дараш а а доацаш кхыдола бахьанаш хилча суде гІолла мара арабаха йиш яц. царна кхычахьара квартираш а луш. Іаьдала низаца прокурора санкцех кхычахьара моттиг а ца луш арабаха йиш я гостинице йоагІача хана дукхагІа бахараш е ахча дІа ца луш бахараш, хІана аьлча гостинице оттаяь порядок цар телхаю.

Ю. АПРЫШКО, Нохч-ГІалгІай АССР прокурора гІонча.

КІалтохаргІах латар

Ший лоІаме кІалтохаргах латара яхьаш хилар «Трудовые резервы» ДСО физкультура ЦІагІа. Цига баьхкабар республика юрташкарча районий дозала итт категорех эггара дикагІа кІалтохаргах латаш бола кагий нах — верригa а 150 саг.

Цу чемпионате командни хьалхара моттиг яьккхар «Трудовые резервы» ДСО спортсменаша, шоллагІа — «Спартак» ДСО кагийча наха, кхоалагІа — «Буревестник» ДСО.

Шоай дозала категорешка чемпионаш хилар Т. Джамалов, А. Хасуханов, вежарий А. Н. МукуевгІар (Трудовые резервы) У. Ахмедсултанов, А. Даудов, А. Арзиев (Советски Эскар — Грозненски гарнизон), М. Магомадов (Спартак).

Районашта юкъе хьалхара моттиг лаьцар Шалински района командас, шоллагІа — Грозненски районо, кхоалагІа — МагІалбика района спортсменаша.

Шоай дозала категорешка иштта котбаьлар Ш. Генаров, Р. Генаров, В. Хусанов (Грозненски район), А. Лабазанов, Х. Сайдулаев, А. Аслаханов, В. Хатуев (Шалински район) М. Евлоев (МагІалбика район), Р. Галаев (Назрановски район).

Яхьаш дика вІаштІехьаяьхка чакхъяьлар. Холуш дар кІалтохаргах латар кагийча наха дукхадезаденнилга, из тайпа спорт республике шерра дегІайоагІаш хилар.

НГІ. АССР Министрий Советерча физкультуран спортен комитето котбаьнарашта дипломаш елар, хІаьта чемпионашта — памятни призаш.

М. МЕСТОЕВ, НГІ АССР Министрий Советерча физкультуран спортен комитета воккхагІа вола инструктор.

ХІара дийнахьа, бІаьш эзараш ийдархой хул Назрановски самообслуживане кога гІирса тика чу. Массе тархеш тІа бІарг тІаоттаргболча дІаоттабаь латт кога гІирс, кийчъяь яда кхалнаьха капрона пазаташ. Ийдархошца безаме, Іимерза, шоай декхараш цІенеи диззаи кхоачашдеш ба тика заведующи Бязиев Хьусени продавщица Султыгова Іашати. ХІара дийнахьа 500—600 сома товар дохка дезача цар дохк 700 — 1000 сома маьха. Иштта болх барах дикъ шереи нийс беттеи товарооборота пхе шера план тІеххоачашъяьй тика болхлоша. ХІанзлехьа планагІа лаьрхІачул совгІа дехкад 73600 сома товараш. ХІаьта ер шу чаккхдалалехьа кхы а 25 эзар сома товараш дохкаргда цар ийдархошка.

СУРТА ТІА: кога гІирс дІанийсбеш я продавщица І. Султыгова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЮМОРЕСКА

ШОАЙ ЧОПИЛГАШ ЦІАГІА ДУТЕ...

Чопилгаш дІадехкари хьадастари безаме хІама дац. Цул совгІа ха йоае а еза цу гІулакха. ХІаьта Грозне Микрорайонера Іуйрийна хьавоагІачуни сайрийна цІаводачуни автобуса чура леха а, хьакордоагІе, дІатега а деза уж. Из а ма бий цхьа хьовзам. Царна фу де деза, хацар сона. Чопилгаш цІагІа дита дезалга-м сона дага а дехадацар. Пассажираашта из хьалхадаьккхар кондуктор яр...

ЦаІ шоллагІчоа низ макхоачча тІатеІаш, автобуса чубовла гІерташ, чІоагІа кхотабенна боахк дукха нах. Из туржаІ доал остановке. ХІаьта автобуса чура бараш пІендараш чоаллала санна тоІабенна боахк.

Іобоалачар сов чІоагІа тІагІерта ший полтона дагІа чопилгаш дІадаьхача, эгІазъяхача кхалсаго, йоах: «МачІоагІа кІордадаьд-кх укх автобусацара гІулакх, хийла чопилг а е манжет а, —дале, тІехкар а дІадаьккха хул-кх полтув укхазара чукхаьчача».

Юххе латтача кондуктора аьлар: «Из хало лелас ээаргьяц шун, — оаш шоай чопилгаши манжеташи цІагІа юте».

Массанена а хоза хийтар из. Да а да уж цІагІа дитача бакъахьа бІаьсти яллалца, тІаккха полгув а эшарг мичай.

Хь. ГАГИЕВА.

БАШКИРЕРА КУРОРТАШ

БІаьш шераш да Янган-Тау (башкирий меттала Бовга лоам) яхача лоаман кІалхара углекисли газ йоалла йІоахьенна, радиоактивни Іи хьалъухаш латта. Укхаза хьахиннай «Янган-Тау» яха санатори а йолаш йола курорт. Курорта ший минеральни хиш а дарбан колд а я. Укхаза дарба ду деха леладеча органий лазарашта, нервни системана, гийга-чурий тракта, инфекционни полиартрита.

Башкире еррига гучаяьнна дарбан хиши, дарба деш йола колли йола 50 моттиг я. Царех дукхагІа яраш пайда эцаш я. Цул совгІа Башкире да тамашийна пайдане цхьаькха малар а, цунах къаьстта дувца безам ба са. Из я кумыс. Из кийчъю кхала шурех. Цун углекисли составага диллача кумыс минеральни хий санна я, дукха йоал цунах белоки витаминаши а. «Турпалий малар»— иштта оал цунах башкираша.

Дукха хана денз туберкулез долча наха дарба ду кумысаца. Башкира пхиъ туберкулезни климатокумысолечебни больницеи иттнел совгІа берий туберкулезни санаторийи я. ХІаьта «Юматово» яхача санаторе кумысаца дарба ду кхыча дукхача лазарашта а. Даьча тохкамаша хьахьекхад нервни система цо гІо деш хилар, кислотно-щелочни реакци нийсьеш, цІий хьахилийтара новкъостал деш хилар. «Юматово» цхьа пІмецени «кумысная» яхаш цІи тила я.

Башкире болх беш ялх йоккха профсоюзни санаторийи бархІ салаІара цІаи да. Цул совгІа промышленни юртбоахамеи предприятей, дешара заведеней шоай я санатореш, профилактореш, салаІара цІеноши базаши. Цига дарба деш а салоІаш а шера 100 эзар саг хул.

ИйслагІча пятилетка шерашка Башкирера курорташ дукхагІа хиннай. «Янган-Тау», масала, хьалъяьй цхьаькха керда корпус. «Юматово» яхача санаторе керда психотерапии кабинет хьайийллай, хьалъеш латт йоккха курортни зал. Уфана йистерча «Зеленая роща» яхача дарба леча моттиге (цунна чуйоагІа санаторий, салаІара цІа, санаторе хьисапе пионерски лагерь) хьайийллай нервни система лазар долча наха лаьрхІа керда отделени.

Анатолий ПОЗДНЯКОВ, Петр ГОДЛЕТСКИЙ. (АПН).

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. 90 секунд мара эшац пхи эзар кубометр бензин чудолаш лотаенна резервуар йоаяра. Из чаккхдаьккхар Бакуна гаьна йоаццаш уллача Іомалуча полигоне ГДР-ерчеи Советски Союзерчеи пожарникаша.

Доагори атта лоталу коачалаши чуйолча резервуарашка цІи яьлча из йоае аьнна лаьрхІа кийчъяьча чоп боаккхаш долча кердача тайпашта кхаь дийнахьа тохкам беш хилар ГДР пожарни охрана, СССР чурча гІулакхий Министерствин противопожарни оборона Ергингсоюзин Іилма - тохкама институто СССР Іилмай Академе физически химе Института специалисташ.

СУРТА ТІА: ЦІи йоаеш латт.

Я. ХАЛИЛОВА сурт.

Халкъа багахбувцамцара

ШАРХ - ШАРХ

— ХьунагІа ваха воагІаш шовзткъеи итт борз бІаргайра сона, хІаьта царех итт шоай са халлалца тІехьа а идаф сона, — аьннад хьунагІа ваха цІавенача цхьан доастамча къонахчо.

— Эй, малав цох тешаргвар, из вІалла хулаш хІама а дий? Пхьагалаш а яц уж? — аьннад наха.

— ВоллахІий даьра, шовзткъеи итт хинна еце а, ткъаьи пхиъ-м беггала яр! — яхаш къарлуш хиннавац вож.

Гулбеннача наха ше геттара бегваьккхача кхы де хІама а доацаш.

—Эй фу дар хІаьта из хьунагІа «шарх-шарх» яьхар? Сона хьахезар-м из дар! — яьхад къонахчо.

ДИКАГІА МЕЛ ХУЛ

— Дулх кхорзаргда вай хьона, е дулх хьалтІамаш дуаргда Іа? — хьаттад цхьаш хьаьшийга.

— Ай, хІанз а цхьа Іаькъа мара йоацаш дах шо? — яьхад хьаьшо.

ІОДАГАРБЕ

— Сигала массе седкъа ба? — хаьтта хиннад Цагенага.

— Кховзткъеи кхоъ эзари ворхІ бІаьи барайтта, —аьннад Цагена, кхы дукха уйла а ца еш. Вож тейшавац.

— Іайха Іодагарбе хІаьта — яьхад Цагена.

ТІАХОВШЕХЬА А...

Вахаш - лелаш дика хазама яьнначул тІехьагІа цхьоал кІордаяь дІатохавенна саг йоалаяьй Цагена. ХІаьта вож кІира а далалехьа мух ена цІаяхай. Цунга цІайола ала, из хьаста дагахьа тІехьа а ваха, устнаьна цІен кора юхе теба дІаэттав Цаген. Лерг дилла лаиувгІаш латтача цунна хезад нанас йоІа деш хинна хьехар:

— Сона дукха езаш йола, са цаІ мара йоаца йоІ. Хьога ала дезаш цхьа хІама да са. Аз яхар Іа дойя, фусам-нана хинна ца Іеш, фусам-да хургва хьох. Кховна хье цІаяхача хьалхе Іоа а йиже, Іуйрийна наха бож дІалахккалца хьал ма гІатталахь. ТІаккха хье набарах йоаллаш дола сурт а оттадийя, хьай марага Іайха дилла етт бетташ йола кхаба хьая алалахь. Цо из хьаяхье, цунна дирст йолл Іа. Іайха етт беттача хана коа нув хьакха алалахь. Цо из хьокхе, цунна нувр тулл Іа. Хье етт бийтта яьлча, из бежга дІалалла алалахь. Цо из а дойя, цунна тІахов хьо?

— Ховргда-кх цох фу хургда. Даьра, доттагІа, нувр а тилла тІаховша-м боахк хьона! — аьнна, ваьнна цІавахав Цаген.

ШоллагІча дийнахьа, кхы хІама ца хилча санна, еа хьаэттай Цагена сесаг. Цу дийнахьа а, сарахьа а чІоагІа безаме хиннай. хІаьта Іуйрийна, шийна нанас ма-хьеххара, метта керча а керчаш, ше набарах йоаллаш санна сурт а оттадаь, аьннад:

— Къонах, ва къонах, из вай етт бетташ йола кхаба хьаяхьаялара Іа, етт беттаргбар аз.

Вахача Цагена хьаенай кхаба. Ше етт бетташехьа а, коа нув хьакха аьннад сесаго. Из а даьд Цагена. Етт бийтта яьлча из дІалалла аьннад. Циггача эгІазвахав Цаген.

— Сона гуш чехка лалла укх коара, хьай цІа гІо. Хье цІаккхаьчача хьай наьнага — «Дирст-м еллаяр аз, нувр а тиллаяр, бакъда тІаховшехьа чІиигаш баь тІера Іоккхессар-кх» алалахь, — яьхад Цагена!

ДІаяздаьр Мальсагов Абу.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5 метрга кхоачаш чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 5 градусага кхоачаш, Грозне 2—4 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана лоадама йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а долаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 3 градус шелалгара 2 градус йІовхалга кхоачаш, дийнахьа 5 градусага кхоачаш йІайха хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80 71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 7714.